

А. Арнаудова
АЛЕКСАНДРА АРНАУДОВА

СБОРНИК ДИКТОВКИ ЗА ВТОРОКЛАСНИЦИ

ПО НОВАТА УЧЕБНА ПРОГРАМА

- ДУМИ
- ИЗРЕЧЕНИЯ
- ТЕКСТОВЕ
- ЗАДАЧИ

ДИМАНТ

Цена: 2,35 лв.

430063
Хелантон
ТВ 2.35

ИНФОРМАЦИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ

Диктовката е вид езиково упражнение. Основната цел на диктовките е не само проверка на усвоените езикови знания, но и овладяване на правописните норми на българския език.

Мястото на диктовките не е строго регламентирано, понеже може да се използва във всеки един момент в процеса на обучение, но най-много в уроците за упражнение и проверка на знанията. Това естествено води до тяхната класификация, което пък от своя страна определя и различните им цели.

Материалът за диктовките е в повечето случаи свързан с текст и дава възможност не само като съдържание, но и като композиция, синтаксис, лексика.

Важно условие за овладяване на правописа е връзката между изговора и правописа на думата. Ето защо е необходимо учителят да изисква, а и самият той да спазва правилата за правилно книжовно произношение.

В структурата на урока по български език диктовката заема място в края на урока, тъй като при нея се работи на равнището на уменията. Тя обаче може да бъде използвана и в началото на урока, за да се проверят овладените правописни особености от предходни знания.

ВИДОВЕ ДИКТОВКИ:

Подборна диктовка.

Не налага записването на целия текст, а само на думи или изречения с определена правописна особеност. Преди прочит на целия текст, учителят е обяснил задачата. Следва повторен прочит, при който се чете изречение по изречение, а учениците записват само това, което отговаря на поставената задача.

Обяснителна диктовка.

Текстът се чете от учителя три пъти. При първия прочит учениците слушат внимателно и се ориентират в поставената задача. По време на втория прочит учениците записват диктовката. Третият прочит служи за проверка и попълване на пропуски при писане и устно обяснение на правописните особености.

Предупредителна диктовка.

Текстът се записва на дъската и се прави предварителен правописен анализ. След това текстът се закрива, учителят диктува два пъти според изискването и отново открива текста за сравнение и самопроверка.

Зрителна диктовка.

Текстът се възприема зрително по изречения и се записва след коментар.

Взаимна диктовка.

За този вид диктовки са необходими кратки текстове, тъй като учениците по двойки взаимно си диктуват. Тази дейност ги активизира при овладяване на правописа.

Самодиктовка.

Текстът предварително се наизустява и след това се записва по памет. Подходящи за такъв вид диктовки са къси стихотворения, гатанки, народни мъдрости, скороговорки. Това улеснява развиване на паметта.

Свободна диктовка.

Този вид диктовки са преход между препис и диктовки. Учениците не са длъжни да запишат всички думи от текста точно, а могат да подменят някои със синоними или да предложат свои.

Проверочна диктовка.

Обикновено тези диктовки намират приложение в края на урока и дават обратна информация на учителя доколко е усвоен новия езиков материал. Те спомагат за по-успешния подбор на задачи за следващия учебен час по предмета.

Контролна диктовка.

Провежда се след работа над основни правописни теми и езикови категории.

Важно правило тук е, че ако текстът съдържа неизучени правописни правила, учителят да подпомага учениците. Това е един вид подготовка за овладяване на нови правописни норми.

Самопроверка.

Текстът е написан предварително на дъската, но е закрит. След написването му под диктовка, учениците сами сверяват с образеца това, което са написали, и си поправят грешките. Учителят контролира чрез лични наблюдения.

Коментирана диктовка.

При този вид диктовка учителят чете по изречения. Учениците записват и правят коментар на правописните особености, на броя на думите, на препинателните знаци. Учениците своевременно отстраняват грешките, след като са коментирали причините за тях.

Проверка от учителя.

Задължително се съпътства с рецензия, включваща установените пропуски и насоки за допълнителна и самостоятелна работа, както и насърчаване за постигнати резултати по отношение на по-рано усвоени правописни правила, ако налице са такива.

Взаимна проверка.

Учениците си разменят тетрадките и по установените правила за проверка и поправка коригират грешките в диктовката на другарчето си. За да се избегнат неточности и конфликтни ситуации, добре е този текст да бъде изнесен на дъската за сверка.

Следва колективна работа върху допуснатите правописни грешки, при което учениците получават обратна информация, важно условие за формиране на правописни навици.

НАЧАЛЕН ПРЕГОВОР

ТЕКСТ. ИЗРЕЧЕНИЕ. ДУМА. ЗВУК

ПРЕГОВОР

Е с е н

Коментирана диктовка

есен е Костадин набра шипки баба му направи сладък сок Костадин пие сок от шипки, затова е здрав.

Задача: Отделете изреченията в текста. Поставете заглавие

У ч е н и к

Комбинирана /коментирана + зрителна/диктовка

удари последният звънец Андрей изскочи от училище посрещна го сестричката му Елка тя иска да е ученичка, но е още малка

Задача: Отделете изреченията в текста. Поставете заглавие

А г ъ н ц е

Коментирана диктовка

имам си агънце дядо ми го подари аз го храня и поя виждал ли си колко е игриво цял ден тича из двора гледам го и му се радвам какво ли име да му дам.

Задача: Отделете изреченията в текста. Поставете заглавие

Е с е н

Зрителна диктовка

сега е есен гората оголя защо е толкова глухо и пусто къде са крилатите певци само врабци и гарги са останали тук по високите дървета поставяме къщички нека в тях намерят подслон зимуващите горски птици.

Задачи: Горните диктовки изискват текста да бъде изнесен на дъската, за да могат учениците да преписват, като отделят изреченията в текста. Препоръчително е да се обърне внимание и на някои правописни особености, което не изключва използването и на предпазна диктовка.

Най-достойният певец

Обяснителна диктовка

Свраката изслуша песента на славея, на чучулигата, на лястовичката, на гугутката. Но ло-добър певец от дъщеря си не намери. С чисто сърце тя ѝ поднесе вълшебната свирка, която косът ѝ подари.

Г. Караславов

Задачи:

- Отговорете на въпроса: "Защо свраката оценила по "достойнство" таланта на своята дъщеря?"
- Направете модел на последното изречение.
- Определете броя на звуковете, които образуват заглавието.

Зайко

Слухова диктовка

Подухна хладен ветрец. Разлюля пъстрите дървета в гората. Един огнен лист целуна клончето и се спусна към земята.

Зайко трепна от лекото шумолене. Наостри уши, но остана под храста. Започне ли листопад – тежко му на Зайко, от всеки шум се плаши.

Сега е сив, но за зимата ще има нова шуба. Тя ще го топли и ще го пази от враговете.

Л. Галина

Състезание

Слухова диктовка

Костенурка и заек спорели кой е по-бърз. Решили да се надбягват. Определили мястото и разстоянието и се разделили.

Заекът бил сигурен в победата. Легнал край пътя и заспал. Костенурката знаела, че е бавна и непрекъснато тичала. Достигнала до определеното място и победила.

Езоп

Сиромашколято

Контролна диктовка

Отидоха си лястовиците. В нашата градина не свирят вече дроздове. Откога, откога не сме чули песента на славея, не сме видели да крачи по ливадите щъркелът. Вижте как се променя гората. Къде е нейната зелена премяна?

Задачи: Запишете:

- броя на изреченията.
- броя на думите в трето изречение.
- броя на сричките в думата "лястовиците".
- броя на звуковете и броя на буквите в думата "щъркелът".

На летището

Зрителна диктовка

Петко ще пътува със самолет за София тая сутрин отидоха с баща си на аерогарата пътуваха с автобус до летището в салона за пътници имаше много хора със затаен дъх Петко стъпи на бръмчашката машина скоро самолетът се откъсна от земята издигна се в сините небеса.

Задача: Препишете текста като отделите изреченията.

ЗВУКОВЕ И БУКВИ

ГЛАСНИ И СЪГЛАСНИ

ПРЕГОВОР

Пословици

Неволята на ум учи.

Баща и майка цена нямат.

Книгата е учител и другар.

Ситият на гладния не вярва.

Денят се познава от сутринта.

Който зло мисли, зло намира.

С добра воля всичко се постига.

Заради бълхата изгорил Юргана.

Скрил се от дъжда под капчука.

Хубавите неща мъчно се постигат.

Каквото посееш, такова ще пожънеш.

Истинският другар в нужда се познава.

Гатанка

Слухова диктовка

Аз ора полята.

Зова на труд децата.

Обирам плодовете.

Обличам лесовете

Със шарена премяна.

Не чувам птича песен.

Наричате ме

Ас. Разцветников

Задачи:

- От гатанката препишете думите, които започват с глас звук и им направете звуков модел.
- С кой звучен съгласен започват най-много думи в гатанката? Запишете ги.

Гатанки

Снага няма, а се движи.

Дето идеш, след теб ходи.

(Сянка)

Наесен засмяно момиче

с пъстри гerdани се кичи.

(Лоза)

Аз съм хубавец и съм пръв певец.

Шпори имам. Не съм ездач.

Лягам си да спя по здрач.

Като будилник от стобора

будя всички работливи хора.

(Петел)

Отново на училище

Слухова диктовка

В септемврийското утро моето училище широко разтвори вратите си и зазвъня с ясно гласче.

Моята учителка ме гледа с ведър поглед и ми подава ръка за дълго пътешествие.

Класната стая ме очаква за неспокоен, но нужен труд.

Горски чудеса

Обяснителна диктовка

В Балкана има тъмна пещера. Буйна папрат и росен здравец я закриват. Нито пътечка, нито път се виждат из вековната гора. Само бистър поток шуми. Хлад и тишина цари. В тая пещера живееха мечка с мече. Денем спяха, нощем излизаха за храна. Беряха гъбки и горски плодове. И мед намираха понякога.

Ем. Станев

Задачи:

- Извадете от текста три думи с начален звучен съгласен. Направете им модел.
- Запишете тези думи от текста, при които има разлика между изговор и правопис. Докажете с думи за проверка.

Лъв и човек

Слухова диктовка

Запретнал се лъвът. Блъскал, драскал, хапал. Избил си зъбите. Изхабил си ноктите. Изморил се страшно. Ала най-сетне съборил дървото.

Ран Босилек

Задачи:

- Извадете от текста думи с начален звучен съгласен и с начален гласен.
- Направете им звуков модел.

Страх

Обяснителна диктовка

Небето почерня от сърдити облаци. Гърмежи и трясъци разтърсиха въздуха. Невидими хищни птици започнаха да щипят с клънове момчето по ръцете и краката. Стана толкова тъмно и страшно, че Пепо изпищя и... отвори очи.

Ив. Планински

Задачи: Извадете от текста думи с начален звучен съгласен и начален гласен. Кои думи са повече?

В р а б ч о
Зрителна диктовка

На прозореца ми кацна сивото вра__че и зачука по ст__клото с чо__чица – чукче изведнъ__ криле ра__пери, ост__р глас изви я го гледай ти вр__беца как се разгневи искаш зърно и тр__шици ето, бра__ко дръ__, ала друг път тъй не чукай, нали у__ си мъ__ хората печелят хляба с много по__ и тру__, а пък ти т__рпение нямаш, кряскаш като луд.

Д. Габе

Задачи:

- Поставете пропуснатите букви.
- Отделете изреченията в текста.
- Направете звуков модел на най-дългата дума.

С л у ч к а в г о р а т а
Обяснителна диктовка

В тия слънчеви часове из храстите иззад дърветата, от разни пътечки, един след друг изскочиха като че ли из земята седем сиви зайци. Спряха се на горската поляна до младата липа. Отведнъж като по команда те клекнаха на тревата. С ушенца предат, с оченца насам-натам гледат.

Ел. Пелин

Задачи:

- Препишете от текста думите, които започват с гласен звук.
- Подредете думите от последното изречение в азбучен ред.

ДУМИ С Щ, Ю, Я

ПРЕГОВОР

Н а р о д н и м ъ д р о с т и
Юнак без рана не ходи.
Който се лъти, бързо остарява.
Тебе думам, дъще, сещай се снахо.

Щ ъ р к е л
Самодиктовка

На дърво едно летище.	Ала кацне ли в клонака,
На летището пък вижте:	в миг започва той да трака.
писан, шарен самолет,	А жабоците в блатата
малко чудноват наглед.	в миг се скриват под водата.
Самолетът полети	И от ужас онемели
нищичко не чуваш ти.	плъоят в пазвите си бели.

Н о щ к р а й м о р е т о
Слухова диктовка

Настана топла лятна нощ. Щастлив щурец засвири в полето. Охльо Бохльо без къща от разходка се връща. Щъркелите все още не са тръгнали на юг. Хищната щука излезе на лов.

Задача: Запишете в колонка думите, които съдържат "ю, я, щ, ъо" и определете броя на буквите и звуковете им.

П ч е л и ч к а т а М а я
Слухова диктовка

Полското щурче запя гальовна мелодия за пчеличката Мая. Тя кацна върху старата дюля. Надникна в розовите цветчета. Започна да събира сладък сок и прашец. Много пъти прелита тя от кошера до градината.

След месец почерпи щурчето с ароматен мед.

Задача: Извадете в колонки думи от текста по образца:
букви > звукове букви < звукове

Щъркели

Слухова диктовка

Сладко закусиха малките щъркелчета. Оздравя и клонът на стария щъркел. Но си остана червен. Оттогава щъркелите имат червени клонове.

Спи, спи

Самодиктовка

Свещта в светилника запращя и замига. Големи сенки се разстилаха из стаята. В огнището светлеят сини пламъчета. Всичко задрямва. Щурчето млъква за миг, приближи до Ванката и му прошепна...

К. Константинов

Пчелиците

Слухова диктовка

Настъпи есен. Слана попари цветята. Трудолюбивите пчелици се връщат уморени и премръзнали от полето. Събраният мед е малко. Ще им стигне ли през лютите студове? И те отново литват към полето. Трудят се неуморно. Капка по капка трупат медец за зимата.

Задача: Запишете в колонка всички думи съдържащи "ю, я, щ" и определете броя на звуковете и броя на буквите.

Раненият жерав

Коментирана диктовка

В края на юли отидох на село. Един ден играехме на полето. Изведнъж в тревата съгледахме жерав. Той беше с пречупено крило. Занесохме го вкъщи. Превързахме крилцето му. Грижехме се за него. Раната заздравя.

Една заран жеравът отлетя. Напусна ни и не се завърна вече. Навярно е отлетял с ятата жерави на юг.

Задачи:

- Подчертайте всички думи, при които откривате правописна особеност.
- Направете звуков модел на думите, чиито звукове са повече от буквите.

ДУМИ С "ЙО" , "ЪО"

ПРЕГОВОР

Изречения

Пейо Яворов е известен български поет.
Йордан Йовков е роден в село Жеравна.
Бай Ганьо е известен герой на Алеко Константинов.
Майката прегърна своя син.
Пощальонът разнося писма.
Обичам да си пийвам пилешки бульон.
"Ние вработените" е от Йордан Радичков.
Прочетох книгата на Николай Носов "Незнайко в слънчевия град".

Боксьор

Проверочна диктовка

Синът на чичо Грозьо е боксьор. Днес се върна от Будапеща. Там спечели златен медал. Чичо Грозьо се гордее със своя син Панайот.

Приатели

Коментирана диктовка

Йонко и Стойчо са приятели. Йонко е танцьор, а сестра му Сийка е партньорка на Стойчо. Каква чудесна танцова двойка са двамата.

Под брезичката

Слухова диктовка

Петьо и Янчо си играят под брезичката. Слушат как пее славеят. Вече мръкна. Как хубаво залязва слънцето! Цялото небе червенеет. Брезичката затихва, а славеят пее.

Лека нощ, брезичке! Лека нощ, славейче!

Д. Габе

Татко

Слухова диктовка

Татко е миньор. Работи под земята. Връща се много уморен. Измива се и сядна на фотьойла пред телевизора. Аз му

поднасям чай, а за себе си правя пилешки бульон. Татко ме гледа и ми се радва.

Задачи:

- Препишете от текста думите, които имат повече букви от звуковете.
- От думите с "й" препишете само сродните. Подчертайте общата им част.

Ябълковото дръвче

Слухова диктовка

Бащата на Йонка е шофьор. Често превозва дръвчета. Донесе на Йонка ябълково дръвче. Тя го посади. Полива го и се грижи за него. Брат ѝ Петьо го наторява редовно. Ябълковото дръвче расте бързо. Децата му се радват.

Задачи: Запишете тези думи от текста, при които има разлика между брой звукове и брой букви.

ДУМИ С И – Й

ПРЕГОВОР

бий, дий, мий, пий, чий, свий, измий, изпий, извий, обвий, трамвай, тролей, солей, май, безкрай, знай, играй, герой, мой, рой, рей, пей, живеј, шийка, топлика, нашийник, чинийка, филийка, змийска, бояджийски, ловджийски, септемврийски, занаятчийски, майор, саксийка, Марийка, Сийка, Методий, Паисий, Анатолий

Леля Марийка

Слухова диктовка

Леля Марийка живее в село Септемврийци, То се намира в Кърджалийска област. Това лято ѝ бях на гости. Леля Марийка е много добра. Всички я обичат. Сподели ми, че никога не се е возила на трамвай.

Баба Илийца

Слухова диктовка

Баба Илийца е много стара. Тя седи в къта до огнището и мълчи. Тъжи за своя син Андрей. Вуйчо Андрей бил артилерийски офицер. През един ноемврийски ден той загинал в бой с врага. Баба Илийца не можа да го прежали.

Спортист

Самодиктовка

Ритай топка, карай лодка,
сутрин, вечер на разходка,
плувай, карай, колела,
пущай пъстри хвърчила,
конче яхай или пеш
в планините горе беж!
Вечно пъргав, здрав и чист,
аз съм малкият спортист!

Ел. Багряна

ПРЕНАСЯНЕ НА ЧАСТИ ОТ ДУМИ НА НОВ РЕД

ПРЕГОВОР

Кой изплаши зайците

Предупредителна диктовка

Посадохме фиданки под голия рид. Един козар ни поръча да ги пазим от зайците.

Какво да правим? По тия места наистина има зайци. Хване ли студ и мраз, ще потърсят фиданките със сладката кора. Как да ги опазим от дългоухите злосторници? Ще трябва да си послужим с хитринки. Лили измисли. Върза за всяко дръвче тънички ленти. Така спасихме сладкокорите дръвчета.

Гр. Угаров

Задача:

- От текста на диктовката запишете в съответната колонка от 3 думи, които:
 - не могат да се пренасят;

- пренасят се по 1 начин;
- пренасят се по 2 начина.
- По колко начина можете да разделите на части за пренасяне най-дългата дума от диктовката?

Бодливият трън
Коментирана диктовка

Две синьогушки свиха гнездо в гъстите клони на нисък трън край една ръжена нива. Излюпиха се малки птиченца, които зацвърчаха и отвориха жълти човчици.

Бодлите на тръна бяха гъсти като игли. Те пазеха птиците от враговете.

Ем. Станев

Задачи:

- Подчертайте тези думи от текста, които нямат свое ударение.
- Открийте и запишете от текста по две думи, които се пренасят по един, два и повече начина.

Изворче
Слухова диктовка

Близо до нашето село има изворче. То весело клокочи. Водата му е бистра като сълза. Лете е студена като лед. Майстори построиха чешма. Сега тя утолява жаждата на умерените пътници.

Задачи:

- Разпределете думите от текста в три колонки според броя на сричките:
едносрични двусрични три и четирисрични
- Разделете на части за пренасяне най-дългите думи от текста.

В гората
Слухова диктовка

Ние живеем в гората, защото татко е лесничей. Тук въздухът е чист и свеж. Хубаво е в гората зиме, но още по-хубаво е през лятото. Има много ягоди, малини, лешници. Берем и ядем до насита.

Задачи:

- Запиши тези думи от диктовката, които не могат да се разделят на части за пренасяне. Обясни защо.
- Раздели най-дългата дума на срички и на части за пренасяне.

Есен настъпи
Слухова диктовка

Седнал на един камък край гората, Борето се замисли. Ей ги на, всички отлитат. Всички се готвят за дълъг сън. Никой не помисли за него. Ами с кого ще си играе той? На кого ще се радва? И му се доплака.

К. Константинов

Задачи:

- Запишете от текста думите, които не се пренасят.
- Препишете от текста трисричните думи и покажете начините за пренасяне.

Важните органи
Коментирана диктовка

Главните органи на повечето растения са: корен, стъбло, листа, цвят и плод със семе.

Човек има пет сетива: очи, уши, нос, език и кожа. Чрез тях той възприема всичко, което го заобикаля.

Ясно е, че всяко живо същество си има главни органи, без които не би могъл да живее и опознава света около себе си.

Из учебник

Задачи:

- Подчертайте в текста думите, които имат свое ударение, но не могат да се пренасят.
- Разделете на части за пренасяне трисричните думи.

Стълба до Луната
Коментирана диктовка

Стъмва се. Земята се забулва в мрак. Луната става съвсем жълта. Двете деца я гледат със замечтани очи и мълчат. Когато на хората им е приятно, те не говорят. Струва им се, че участват в най-хубавата вълшебна приказка.

И. Николчин

Задачи:

- Препишете текста вярно и красиво. Спазвайте правилата за правилно пренасяне.
- Определете броя на думите, които могат да се пренесат по два начина.

Дивите лебеди Слухова диктовка

С нежните си ръце тя започна да къса страшната коприва, която пареше като огън. По ръцете и по нозете ѝ се издуха големи мехури. Но тя търпеше с радост болките, само за да спаси скъпите си братя. Тълчеше копривата с босите си нозе и предеше от нея зелена прежда.

Х.К.Андерсен

Задачи:

- Препишете от текста думите, които имат два съгласни звука един до друг.
- Подчертайте двусричните думи, които не могат да се пренасят.

Моето работно място Слухова диктовка

Имам си работно място – полирано удобно бюро. Вдясно слагам книгите. Вляво подреждам тетрадките. Химикалът и моливът слагам в средата. В чекмеджето са подредени линии, флоумастри и бои. След работа поставям всяко нещо на мястото му.

Задачи:

- От текста на диктовката извадете и запишете думи, които могат да се пренесат по два начина.
- Подчертайте тези думи, които имат повече от една сричка, но не могат да се разделят на части за пренасяне.

Фасул и трън Обяснителна диктовка

Ето един здрав и як съсед, на когото мога да разчитам в нужда. Всички считат тръна за лош, но нали лошотията си е негова. Що ми е грижа мене за него?... Когато той се отвърне от мене, и аз ще се отвърна от него.

Дядо Благо

Задачи:

- Препишете от текста многосричните думи и покажете по колко начина могат да се пренасят.
- Подчертайте тези думи, които не могат да се пренасят на части на нов ред.

Зимна вечер Предпазна диктовка

Цялата гора е покрита със сняг. Покрито е и цялото село. Лека синкава мъгла е прибулила снега. Гъст черен дим се издига от всеки комин. Плахо трепкат светлинки по малките прозорчета. Цялото село заспива в прегръдките на зимната нощ.

П.Ю.Тодоров

Задачи:

- Разпределете думите в колонки според броя на сричките.
- Подчертайте тези думи, които не могат да се разделят на части за пренасяне. Обяснете защо.

АЗБУКА И ПРАВОПИСЕН РЕЧНИК

Скороговорки Самодиктовка

Жабата на жабчето си "жубче" му казва.
Всеки ден гост – кисел грозд.
Здравка на Здравко здравец и здраве носи.

Гатанки

Мъничко голичко,
а цял свят облича.

Тънък Димо без кости,
на небето ходи на гости.

Хубавица, горска булка,
всяко клонче ѝ е люлка,
палавница ненадмината
трупа лешници за зимата.

Трака-чука воденица, а не смила
нито брашно, ни пшеница.

Денем мижи като спял,
нощем търси хляб.

Дълга Неда сянка няма.

Виждам го, пипам го, пък не мога да го хвана.

Чакат ме, викат ме, а кога дойда всички бягат.
Два коня имам. Вържа ги – ходят. Отвържа ги – спират.

Задача: Подредете отговорите на гатанките в азбучен ред.

А н е т о

Зрителна диктовка

_____ подскочи нагоре, хвана се за един клон и
завчас се покатери на _____. _____ се роди
от _____ и тръгна към Ането. _____
_____ донесе _____ и _____. Едва
_____ малката гостенка на гората опря главичката си
между два клона и се _____ в неспокойна дрямка.

Думи за допълване: спокойствие, светлина, сън, Ането, нейната, мрака, месечината, дървото, унесе, тогава.

Задача: Попълнете пропуснатите думи в азбучен ред и ще възстановиш текста.

Как накараха рекичката да работи
Слухова диктовка

Един ден край нашата рекичка дойдоха строители. Те намериха удобно място и направиха язовир. До него издигнаха голяма електроцентрала. Запяха машините. Потече електрически ток по жиците.

Задача: Извадете думите с начален гласен звук и ги подредете в азбучен ред.

М о и т е п т и ц и

Слухова диктовка

През тая зима в моята градина надойдоха много косове и дроздове. Диреха храна. Аз им давах хляб и гнили ябълки. Врабците се трупаха около косовете и се боричкаха за хляба.

В една януарска нощ зави буря. Наваля дребен сняг. Тогава в градината долетяха две сойки и кацнаха на ябълката.

Ламар

Задача: Открийте в текста думи с особен правопис и ги подредете в азбучен ред.

В т о р о к л а с н и к

Слухова диктовка

Аз съм второкласник. Купиха ми нови учебници и тетрадки. Занесох ги у дома. Подвързах ги с картон. Подредих ги внимателно в чантата си. Ще ги пазя чисти. Следващата година брат ми ще е във втори клас. Ще му ги подаря.

Задача: Подредете думите действия в азбучен ред.

Б о л е н

Слухова диктовка

Милко се върна от улицата изморен. Легна на дивана. Очи-те му се затварят. Главата го боли.

Майка му се навежда над него. Слага длан на горещото му челце. Целият гори! Едва сега Милко си спомни. Днес играха в училище. Изпотен и уморен, той се напи със студена вода.

Задача: Подредете думите предмети в азбучен ред.

П а з а ч н а г о р а т а

Слухова диктовка

Кълвачът е малка, но красива птица. Гърбът му е нашарен с червени и бели перца. Коремчето му е бяло, а опашката червена. Храни се с насекоми и червейчета. Той ги измъква с яката си човчица. С нея разбива кората на дърветата. Езикът му е дълъг и лепкав. С него изважда насекомите под кората и ги изяжда. Кълвачът е пазач на гората.

Задача: Подредете в азбучен ред думите признаци.

Ж и т е н а т а п и т к а

Слухова диктовка

Двете деца опряха очи на прозореца. Пада ситен сняг. Сипе, сипе. Затрупва къщите. Те пшкат под дебелия юрган и дъхът им едва излиза през комините. Мудно крета по пътя една биволска шейна, накамарена с дърва.

Анг. Каралийчев

Задача: Подредете в азбучен ред думите, при които звуковете са повече от буквите. Направете им звукови модели.

ДУМА

ЗНАЧЕНИЕ НА ДУМАТА

Запиши с една дума

Слухова диктовка

На мравката път прави.	- _____
Каквото му е на душата, това и на устата.	- _____
Носи заешко сърце.	- _____
Има две леви ръце.	- _____
Глътнал си езика.	- _____
Да го духнеш, ще падне.	- _____
Камък да стисне, вода ще пусне.	- _____
Говори врели-некипели.	- _____
Не му увира главата.	- _____
Падна ми като гръм от ясно небе.	- _____

Сиромашко лято

Слухова диктовка

Отидоха си лястовиците. В нашата градина не свирят вече дроздовете. Откога, откога не сме чули песента на славея, не сме видели да крачи по ливадите щъркелът...

Ел. Пелин

Задача: Обяснете с помощта на какво Елин Пелин разказва за идващата есен.

Из "Майчина сълза"

Зрителна диктовка

Търкулна се лятото. Потъмняха гроздовите зърна. Пукнаха се пъпките на димитровчетата в градината. Почнаха да се събират лястовичките по телеграфните жици. Те се готвеха за дълъг път. Жиците заприличаха на броеници.

Анг. Каралийчев

Задача: Обяснете значението на удебелените думи.

Есен

Слухова диктовка

Настанала е златолиста есен. Вятърът жално пее в гората, листата падат, падат...

А ето и нощта – тъжна и замислена есенна нощ. Всички са се прибрали в къщи и се припичат край буйно накладения огън.

Ст. Дринов

Задача: Какво постига според вас авторът с подчертаните думи?

СРОДНИ ДУМИ

Подборна диктовка

Вода, стар, боя, воден, воденичар, бояджия, боядисвам, старост, бояджийница, воденица, старинен, боядисан, наводнявам, старея, бояджийски, остарявам, воденичен, старец

Задача: Разпредели думите в три групи сродни думи. Допишете колонките.

Моята баба

Самодиктовка

Моята баба е много **стара**. Тя има **старинна** ракла. Често баба казва, че **старостта** е лошо нещо. Тежко чува, но и за това има обяснение – просто **старческа** болест.

Татко и дядо

Самодиктовка

Татко е **млад** и красив. А за дядо казват, че **младее**. Затова баба ходи на козметик, за да се **подмлади**. Двамата с дядо казват, че няма нищо по-хубаво от **младостта**.

Задача: Открийте в диктовката групата сродни думи. Допълнете я.

Чичо Гълъбин

Контролна диктовка

Чичо Гълъбин е гълбар. Отглежда гълби в голям гълбарник. Сега той е при тях. По ръцете и раменете му доверчиво

са накацали различни гълъби – сиви, бели, черни пъстри. Гальовно опират главички и човчици по лицето му. Грижовна майка-гълъбица храни двете си голокрили и лакоми рожбички. Из въздуха се носи песента на многогласния гълъбов хор.

Е. Котова

Отново на училище Подборна диктовка

Новата учебна година започна. Училищният двор е пълен с деца. Училището свети бяло, чисто, хубаво. Пъстри групи от ученици и ученички се движат насам – натам и живо разговарят. Учителите са също между тях.

Ел. Пелин

Задача: Открийте в текста групата от сродни думи. Предложете и други към нея.

Край воденицата Контролна диктовка

Старият воденичар слезе по пътеката към зеления вир. Напълни с вода гърнето, в което щеше да пуска рибките.

Зад воденицата се чуваха звънци на стадо. Слънцето трепереше в листата на върбите. Водни кончета препускаха по гладкия гръб на тихия вир.

Анг. Каралийчев

Старата воденичка Слухова диктовка

Дядо е воденичар. На речния бряг край село се намира неговата воденичка. Доскоро водата на реката задвижваше воденичния камък. Но водната сила намаля и дядо затвори тази неуморна мелничарка.

Задача: Открийте групата сродни думи и я допишете.

Заешка неволя Коментирана диктовка

В края на селото зайчето се спря. Ето я мелничката на дядо Горан. През лятото то бе слизало да пие вода от потока. Сега обаче бе пусто. Няма го мелничарят, не мели брашно

тежкият воденичен камък. Ледът бе сковал всичко. Изведнъж чу лаят на ловджийски кучета. Разбра, че ловците са тръгнали на лов. Водеха и децата си. Те искаха да си уловят живо зайче.

По Ив. Маринов

Задача: Подчертайте групата сродни думи.

Мечешкото семейство Зрителна диктовка

Из гъсталака излезе на брега голяма сива мечка, а с нея – две весели меченца и брат им – мечокът. Мечката седна. Мечокът хвана едно от мечетата със зъбите си за врата. Започна да го потапя в рекичката. Мечето пишцеше, надаваше мечешки рев, но безуспешно. Брат му не го изпусна, докато не го изкъпа хубаво.

В. Бианки

Задача: Открийте групата сродни думи и подчертайте тези, при които има правописна особеност.

Лъвчета Слухова диктовка

Знаеш ли, че лъвчетата имат щастливо детство? Щом изгрее слънцето, те започват да се катерят по спящия лъв, удрят го с лапи, дърпат опашката му и лъвската грива. Той се събужда, но не им се сърди. Тръгва към спящата лъвица като на опашката му виси някое лъвче. Лъвска работа!

Задача: Открийте сродните думи и подчертайте общата им част.

Слънчевата система Подборна диктовка

Земята е една от деветте планети, които обикалят около Слънцето. Те следват своите орбити. Задържани са от силата на слънчевото притегляне. Заедно образуват Слънчевата система. Тя навярно е възникнала от космически прах и газове преди милиарди години.

Из "Детска енциклопедия"

Задача: Препишете сродните думи и подчертайте общата им част.

СИНОНИМИ

Пословици и поговорки
Чудесното в живота е винаги повече.
Хубавите неща са винаги краткотрайни.
Красивото е двойно по-хубаво, когато е кратко.
От злия човек и дяволът бяга.
От лошия човек се пази от всички страни.

Задача: Открийте групата близкозначни думи и допълнете групата.

Е ж к о

Предупредителна диктовка

Ежко е първокласник. Радостта му е безкрайна. На гърба му виси чанта. Той сам си я измайстори от липова кора.

Сега бърза към училище. Училищният звънец вика горските палавници. Звънът му е весел и игрив. Ежко бяга по горската пътека. Страхува се да не закъснее.

По Ст. Керелезов

Задача: Предложете близкозначни думи на 5-та дума от 6-то изречение.

П л а н и н с к и г о р и

Предупредителна диктовка

Планината е покрита с вековни гори. В полите ѝ растат могъщи дъбове. От корените им тече кисел клей, любима храна на катеричките. По тези места се срещат лешникови гори и широколистни липи. Наред с тях расте и дивата череша. Нейните горчиви плодове служат за храна на дивите гълъби.

Горди елени и плахи кошути с големи очи пълнят планинските гори.

Ем. Станев

Задача: Подчертайте само тези прилагателни имена, които можете да замените със синоними. Изберете едно от тях и предложете синонимна група.

Е с е н

Зрителна диктовка

Дойде есента. Слана ослани цветята. Работливите пчелици се връщат капнали от полето. Натрупаният мед е малко. Ще им достигне ли през студените студове? И те отново литват към полето. Трудят се без почивка. Капка по капка събират медец за зимата.

Задача: Заменете подчертаните думи със синоними.

К р о к о д и л

Зрителна диктовка

От автомобила (тържествено, празнично) (слезе, се спусна) (стар, старинен), но още (силен, мощен) Крокодил. Той отвори вратичката и (подаде, връчи) (ръка, лапа) на (елегантната, кокетната) и с (блестяща, лъскава, сияйна) кожа Крокодилка. Портиерът на хотела (се поклони, преклони) до земята, а прислужниците (се впуснаха, се втурнаха) да разтоварват многобройни кувари и чанти от най-(фина, нежна) кожа.

Н. Кожухарова

Задача: Препишете текста като изберете най-подходящия синоним.

Н а п ъ т

Слухова диктовка

Небето е чисто и лазурно. Слънцето свети весело и живително. И нейде във висините крякат жерави – пътници.

Ел. Пелин

Задача: Предложете близкозначни думи на подчертаните.

лазурно: ведро, ясно, свежо, бистро, небесносиньо;
свети: блести, лъщи, сияе, искри, пламти, грее;
крякат: крещят, викат, пискат, пищят.

Н а ш а т а г о р а

Слухова диктовка

Хълмът над нашето село беше някога гол и пуст.

Години наред учениците го залесяваха. Сега над село се издига гъста и буйна гора. През зимата тя спира студения

северен вятър. През лятото от нея навява прохлада. Ние обичаме и пазим нашата гора.

Ст.Ц. Даскалов

Задача: Препишете вярно и красиво като замените думата "навява" с близкозначна.

навява: лъха, подухва, полъхва, повява

Кой е истинският

Слухова диктовка

Кой е истинският Дядо Коледа? И колко Дядо Коледовци имаше? Добринка познаваше вече трима. Значи са много. Нима истинският Дядо Коледа съществува само в приказките? И защо хората се преобличат като него? Може би, за да зарадват всички палавници на Земята? Добринка не може да си отговори на всички тези въпроси.

Н. Пантелеева

Задачи:

- Предложи близкозначни думи на подчертаните.
истински – действителен, реален, верен, правдив, достоверен, неподправен, същински
- палавници** – немирници, лудетини, пакостници, непослушковици
- Избери един от въпросите и отговори на малкото момиченце.

Създаване
на българската държава

Слухова диктовка

Прабългарите живеели на племена, като обитавали земите между Кавказките планини, Черно море и Каспийско море. Управлявал ги мъдрият хан Кубрат. Те били храбър и войнствен народ. Основното им занятие било животновъдството. Главна сила по време на война била тяхната конница.

Родинознание III клас

Задачи:

- Открийте в трето изречение синоними. Допишете групата.
- Напишете синоними на думата "мъдър".
- Подчертайте в текста сродните думи.

Г о с т

Слухова диктовка

Фъртуната беснееше в зимната нощ. Кикотеше се, пицеше в комините, превиваше голите дървета. Мрак, студ и виелица бяха натиснали света. В тоя грозен час дядо Коледа излезе из последното село. Той бе обиколил вече земята и привършил работата си. Оставаше само една схлупена къща...

К. Константинов

Задачи:

- Открийте близкозначни думи в текста.
- Допишете групата.
- С новите думи съставете и запишете ваши изречения.

ЗВУКОВ СЪСТАВ НА ДУМАТА –
ГЛАСНИ И СЪГЛАСНИ

ДУМИ С НАЧАЛЕН ГЛАСЕН ЗВУК

Д у м и

аба, ага, абажур, абонат, аванс, авиатор, авария, автобус, автогара, автогол, автограф, автомобил, автор, агент, агне, агония, агресия, агроном, ад, адвокат, адмирал, адрес, аерогара, аз, азбука, азот, айран, айсберг, акация, акваланг, актьор, асансьор, аквариум, акордеон, акробат, акула, акумулатор, акушерка, албум, алея, аленее, алигатор, алкохол, алергия, ало, алчен, амазонка, американец, амоняк, аналгин, ананас, анасон, анатом, ангел, анцуг, ангина, анимация, антена, анкета, апарат, апетит, аптека, април, арабин, арена, арест, ария, армия, аромат, артист, арфа, археолог, асамблея, асансьор, аспириин, астроном, атака, ателие, атом.

е, евангелие, евреин, еврика, европеец, евтин, егоизъм, егоист, едва, еделвайс, един, единадесет, единак, единен, единица, единадушен, единствен, единство, еднакъв, едно, едър, еж, ежедневен, ежемесечник, езда, ездач, езеро, език, ей, ек, екватор, екзарх, екзекутор, екзема, екзотика, екип, еклер, екран, екскурзия, експерт, експлозия, експрес, екстра, ек-

шън, ела, елегантен, елек, електрод, електрожен, електромер, елемент, елен, елипса, елмаз, елха, емоция, енергия, еничарин, еньовче, епизод, епитет, епоха, ера, есен, ескимос, естествен, естрада, етаж, етажерка, етап, етика, етнограф, ето, ефект, ех, ехо.

и, ивица, игла, игленик, иглика, иго, игра, игрален, играч, играчка, играя, игрив, игрище, игрословица, игуана, игумен, идвам, идеал, идея, идиот, из, изба, избавител, избирател, избистря, изблик, избликвам, избор, избухлив, избягам, извадя, извара, извея, известие, извивка, извикам, извинен, извод, извор, извън, извънземен, извънреден, изгарям, изгасна, изглед, изгнание, изгнанник, изгния, изгоря, изгреба, изгрев, издайник, издание, издател, издатина, изделие, издръжка, издутина, издънка, иззад, изключвам, изкоп, изкопаем, изкривя, изкусител, изкуствен, изкуство, излаз, излет, излишен, излияние, изложба, изложение, излъжа, измама, изменник, измяна, изненада, изнудвач, изобщо, изолация, изпит, изпитател, изповед, изпод, изпращам, израз, изречение, изстрел, изследовател, изток, изтощителен, изтънчен, изумруд, изцяло, изява, икебана, икона, икономия, илюминатор, имам, имане, иманяр, име, имигрант, имот, император, имунитет, инат, индиго, индрише, инерция, инжекция, инженер, инициал, инспектор, инстинкт, институт, инструмент, интелект, интервал, интервю, интерес, интрига, инфекция, инцидент, ирис, искрен, исполин, история, истина;

о, оазис, обаче, обвивка, обвинение, обвия, обед, обединение, обезпокоя, обезсиля, обезумея, обект, обектив, обективен, обем, обера, обица, обещание, обзор, обиден, обиквам, обиколка, обир, обиск, обитаем, обител, обич, обичай, обичам, облага, облак, област, облекло, облекчение, облик, облог, обмен, обмяна, обобщение, обоз, обой, обор, оборот, образ, образен, образец, обрат, обред, оброк, обръч, обръщам, обсада, обсег, обсерватория, обстановка, обувалка, обувки, обуздавам, обуча, обучение, обуща, обуцар, обуя, обшивка, общ, общежитие, общество, община, обява, обяд, объл, обятия, овал, овен, овес, овошка, овца, овчар, оглавя, оглед, огледало, огнен, огниво, огнище, огняр, огорча, ограда, огрев, огризка,

огромен, огън, огърлица, ода, одежда, одеколон, одър, оживен, ожъна, озверен, озон, оказион, окапя, окарина, океан, окис, окуви, околен, околност, около, окомер, окончание, окоп, окръг, окръжност, октомври, окуляр, окъпя, оле, олеле, олекна, олелия, олимпиада, олимпиец, олимпийски, олицетворение, оловен, олово, олтар, олук, омагьосан, омаен, омайниче, омар, омбрела, омекна, омлет, омраза, омъжа, онзи, опак, опаковка, опал, опасен, опасност, опашат, опашка, опера, оператор, оперета, опит, опиша, опора, определям, оптика, оптимист, опустошение, опълченец, ора, оран, орангутан, оранжада, оранжев, оранжерия, оратор, оратория, орач, орбита, орган, организъм, орда, орден, ордьовър, орел, ореол, орех, ориз, орисница, оркестър, орляк, орхидея, оръдие, оръжие, оса, осанка, освен, осел, осика, осмица, основа, основание, основател, особа, остатък, острие, остров, остър, от, отбор, отварачка, отведнъж, отвесен, отвлечам, отворя, отвращавам, отвред, отвъд, отвън, отгатвам, отглас, отговор, отговорник, отгоре, отдавна, отдалече, отдел, отделение, отдих, отец, отечествен, отечество, отзвук, отзив, откъс, откакто, отклик, откога, откос, открай, откривател, откровение, откуп, откъде, откъм, отказ, отлагам, отлив, отливка, отлича, отличен, отличие, отломка, отмъщение, отмяна, оток, отопление, отпадък, отнапред, отпреди, отприщя, отпуска, отразител, отрасъл, отстъпка, оттам, отатък, оттук, отче, отчет, отчетлив, отшелник, оферта, офис, офицер, официален, ох, охлюв, охна, охо, охолен, охра, охрана, оценка, оцет, очен, очерк, очертание, очила, очилар, още;

у, убеден, убедителен, убеда, убеждение, убежище, убивам, убиец, убийство, убода, убягна, уважа, уважителен, увелича, уверен, уверение, увертюра, увеселение, уви, увод, угаждам, угар, угарка, угасна, уговоря, угода, угощение, угоя, угризение, удавник, удар, ударен, ударение, ударник, удвоен, удивен, удивление, удобен, удобство, удовлетворение, удоволствие, удрям, уединение, уедря, уж, ужас, ужасен, ужилвам, узрея, уикенд, уиски, указ, указание, уклон, укор, украса, украшение, укрепвам, укритие, улей, улеснение, улика, улица, улов, ултразвук, ум, умалител, умел, умен, умение, уместен, умея, умия, умница, умножавам, умора, уморен, уморя, умра, умствен, унес, университет, унижение, унил, униформа, уни-

щожа, упоение, упойка, упор, упорит, управител, управление, упражнение, упрек, ура, уравнение, ураган, уран, урва, уредба, урина, урна, урод, урок, усет, усилие, ускорение, усладя, условен, условие, услуга, усмивка, усоен, усойница, успех, уста, устие, устна, устойчив, устройство, утайка, утеха, утихна, утопия, утоля, утре, утрешен, утро, уф, ух, ухание, ухапя, ухо, уча, участие, участък, учебен, учебник, учен, учение, ученик, училище, учител, учтив, учуден, уют;

Ъглен, ъглест, ъглов, ъгловат, ъгломер, ъгъл.

Г а т а н к и

Що е то?

Бели кокошки в кокошарник спят.

Бяло мече във фурна се пече.

Бели, бели главички със зелени очички, с тънки, тънки вратлета и кафяви крачета.

Златна кокошка със златни пиленца.

Пролет се облича, есен се съблича.

Задача: Определете броя на гласните и съгласните в отговорите на гатанките.

Т р и т е и м е н а

Слухова диктовка

Петьо порасна на височина

цял метър

и стана Петър.

Научи дори, че има три имена:

Иван Иванов Ивановски.

И оттогава Петър наистина смята,

че имат по три имена нещата.

Например не казва вече метър,

а метър метров метровски

Д. Стефанов

Задачи:

- Напишете вашите три имена.
- Запишете всички думи, които започват с гласен звук.

А г л и к и н а п о л я н а

Слухова диктовка

Щом приближал Гергьовден, хайдутите изравяли дългите си пушки, обличали бойните си дрехи и потегляли по тайни планински пътеки. Събирали се около войводата и започвали състезанията от пролетния хайдушки седмобой – точна стрелба, скок на дължина, мятане на камък, надтичане, игра с нож и борба.

Детска енциклопедия

И з "Ч у д н о т о щ у р ч е"

Слухова диктовка

Яхнало момчето хубавото конче. Яхало недели, месеци, години. Обходило земи близки и далечни. Пътувало нощем, работило денем. Кончето му било най-верен помощник. Спечелило с него голямо богатство.

Ран Босилек

Задачи:

- Направете модел на трето изречение.
- Направете звуков модел на 6-та дума от 5-то изречение.

С е м е й с т в о

Зрителна диктовка

_____ и _____ са сестри. Майка им се казва _____ и е _____. Вечер се връща уморена и сядва във _____ пред телевизора. Двете момичета и поднасят топъл пилешки _____. Дядо им _____ ги гледа и им се радва.

Задача: Пропуснати са имена на хора, професии и предмети, съдържащи "ьо" и "йо". Препишете текста вярно като попълните с ваши думи.

С и _ _ к а

Зрителна диктовка

Си__ка стана рано. Уми си ръцете. Грабна намазаната с масло фили__ка. Закуси бързо. Взе ле__ката. Напълни я с вода и поля сакси__ките и цветята на двора. Ма__ка ѝ я похвали.

Страхлив Зако

Зрителна диктовка

Пътувахме с чичо Андре през гъста елова гора. Пред ше_ната изскочи за_че. То бягаше като стрела. Аз му викнах:

- За_че, спри, не се бо_! Ние сме сво_, ние сме приятели.

Задача: Препишете един от двата текста и поставете "и" или "й".

Случка в гората

Обяснителна диктовка

В тия слънчеви часове из храстите иззад дърветата, от разни пътечки, един след друг изскочиха като че ли из земята седем сиви зайци. Спряха се на горската поляна до младата липа. Отведнъж като по команда те клекнаха на тревата. С ушенца предат, с оченца насам-натам гледат.

Ел. Пелин

Задачи:

- Препишете от текста думите, които започват с гласен звук.
- От първото изречение на текста препишете думите, които започват със звучен съгласен.

Смяна на сезоните

Слухова диктовка

Земята се върти така, че едната ѝ половина е наклонена повече към Слънцето. На тази половина е лято, а на другата е зима. Тъй като Земята обикаля около Слънцето, тя постепенно се накланя към него. Това предизвиква смяна на сезоните.

Из "Детска енциклопедия на науките"

Задачи:

- Намерете в текста думи, които започват със звучни съгласни и съответните им беззвучни и ги напишете в две групи.
- Обяснете използването на главни букви в текста.

Юначното петле

Слухова диктовка

Късно вечерта петлето с оскубаната опашка стигнало до царския дворец. Прехвъркнало в градината. Кацнало върху един клон тъкмо пред отворения прозорец, където спял царят. На стъклената масичка до царската корона лъщяла подковата на дядовото Петково магаре.

Анг. Каралийчев

Задачи:

- Препишете от текста думите, които започват с беззвучен съгласен.
- Направете звуков модел на думите от заглавието.

Из "Грозното патенце"

Подборна диктовка

Там именно лежеше в гнездото си младата патица и мътеше патенца. Тя лежеше толкова отдавна, че ѝ бе дотегнало да чака. В тоя пущинак рядко ѝ идваше някой на гости. Другите патици предпочитаха да плуват в каналите, вместо да седят под репея и да крякат с нея.

Х.К. Андерсен

Задачи:

- Направете звуков модел на думите от трето изречение.
- Препишете от текста думите, които съдържат само широки гласни.

СРИЧКА. УДАРЕНИЕ

Пословици

Баща и майка цена нямат.
Не оставяй днешната работа за утре.
Рано лягай, рано ставай.
Дъждовен май, плодородие безкрай.

Лятна нощ Свободна диктовка

Слънцето залязва. Последните му лъчи багрят небето с огнена светлина. Хладен вятър появява от планината. Малки светулчици като искрици се губят в тъмнината. Безгрижни щурци се обаждат в полето. Въздухът ухае на сочна детелина и мащерка.

Тиха лятна нощ обгръща земята.

Ст. Здравкова

Задача: Запишете в колонка всички думи, които имат съмнителен гласен. Предложете думи за проверка.

Пчелата Бръм и котето Галко

Слухова диктовка

Едно немирно коте малко, посегна да я хване с лапа.
наречено от всички Галко, Ала не бе пчелата сляпа,
в градината с цветя веднъж отлитна тя на друг цветец,
видя пчелата Бръм и... дръж! – прашец да сбира за медец.

Р. Киров

Зима

Слухова диктовка

Зима е. Вали сняг. Мецана спи в бърлогата си. Катеричката Рунтавелка хрупа лешници в хралупата си. Само гладен вълк вие из гората. Изплашен заек бяга през заснежените поля.

Мама

Предпазна диктовка

Кой ме буди толкова рано?
Отварям очи. Ах, това е милата ми майчица! Надвесила се над леглото ми. Оправя с ръка разрошените ми коси.

– Няма ли да станеш, детето ми? Навалял е пухкав сняг. Затрупал е градината и е накичил дърветата.

Из "Пипи Дългото чорапче"

Слухова диктовка

Градинката на Пипи беше очарователна. Не че беше добре поддържана – съвсем не. Но тревата беше чудесна. Никога не я косяха.

Астр. Линдгрен

Задача: Поставете ударения на всички думи. Свържете с дъгички тези думи, които се четат слято.

В гората

Слухова диктовка

В гората живееха трима приятели – Вятърко, Студчо и Виелица. Виелицата метеше снега с дългата си бяла метла. Студът се разхождаше по пътеките, а костите му се пукаха от старост. Вятърът свиреше на всичките си инструменти.

Ц. Лачева

Задачи:

- Подчертайте малките думи от текста, които не образуват срички.
- Запишете близкозначни думи на думата "виелица"
- Разделете думите от последното изречение на части за пренасяне.

Из "Спасителите"

Зрителна диктовка

По пътеката бягаха една след друга две кошути. Бяха следвани от рожбите си, поотраснали, но едва ли можеха да се съпротивляват на хищниците.

Първата реакция на мъжкаря беше да побегне настрани и да изчезне в гъстите покрайнини на гората.

Р. Царев

Задачи:

- Препишете текста вярно и красиво.
- Препишете от текста думите, в които има съмнителни гласни.
- Поставете ударение на всички думи от първо изречение.

ИЗГОВОР И ПРАВОПИС НА ГЛАСНИТЕ

Народни мъдрости
Когато главата мисли, езикът си почива.
Страхът има бързи крака.
На лъжата краката са къси.
Устата си затваряй, очите си отваряй.
Окото и сърцето на приятеля е лесно да нараниш.
Страхът има големи очи.
Виното ръце няма, а за очи хваща.

Изречения

От удара колата се сплеска.
Без наука няма сполука.
Родината е майчица свидна.
Построиха нови училища.
През полето тече буйна река.
България е малка, но има много планини.

Гатанка

Проверочна диктовка

Бяла, бяла премяна по полето в Балкана.
Вред постила полека всеки двор и пътека.
Зърнат ли я децата, грабват бързо шейната.
Що е то?

Ат. Душков

Магаре смятано за лъв

Контролна диктовка

Едно магаре си навлякло лъвска кожа. Всички го помислили за лъв. От него бягали и хора, и добитък. Но когато духнал вятър и отнесъл кожата, магарето останало голо. Всички се втурнали срещу него. Почнали да го бият с дървета и сопи.
Народна приказка

Задача: Извадете всички думи със съмнителен гласен и им направете проверка.

Старият орел

Проверочна диктовка

Старият орел стои на скалата, загледан към долината. Той познаваше всеки камък от тая красива долина.

Орелът често е чакал да слязат ловците на дивеч долу, да накладат големи огньове.

Задача: Подчертайте тези думи, при които има съмнителни гласни.

Из "Мечката и лошата дума"

Взаимна диктовка

В една гора имало пещера. В нея живеели малки мечета. Едно меченце излязло от пещерата. Закачило се на шипков храст. Не могло да се откачи. Един човек отишъл за дърва. Видял го. Откачил го от храста и го отнесъл в пещерата.

Народна приказка

Есен

Проверочна диктовка

Вятърът подгони облачетата. Те бързо тичат, а големият облак едвам се влачи. Много е тежък. Зад него летят жерави. Чува се гласът им.

Тошко раздава дарове

Зрително-слухова диктовка

Тошко се зарадва, че може да хвърля подаръци на всички живи твари по пътя.

На един кон Тошко хвърли чифт бели ръкавици. На една патка спусна копринени чорапи. На едно теле – книжка с картинки. На една сляпа бабичка хвърли в полата червило. На една овца поднесе сватбения букет на младоженците. А едно магаре получи сламената шапка на Тошкова глава.

По Анг. Каралийчев

Из "Лили на морското дъно"

Слухова диктовка

И в този момент се заизкачвал сребърен наниз от мехурчета. Те блестели и пречупвали светлината във всички цветове на дъгата.

Набръчканият човек ръкомахал и пълнел джобовете си с бисерни мехурчета, а Лилито мълчало и само крехките му раменца подскачали.

По В. Петров

Горски чудеса

Слухова диктовка

В Балкана има тъмна пещера. Буйна папрат и росен здравец я закриват. Нито пътечка, нито път се виждат из вековната гора. Само бистър поток шуми, хлад и тишина цари. В тая пещера живее мечка с мече.

Ем. Станев

Цонкиното пиленце

Коментирана диктовка

Цонка излезе с майка си на пазар. Весело подскачаше край нея. Мислеше какво да ѝ поиска.

На една витрина видяха малки пиленца. Майка и купи едно пиленце. Занесоха го вкъщи. Баща ѝ му направи къщичка от едно сандъче. Поставиха го на балкона.

Всяка сутрин Цонка хранеше жълтото пиленце. Ронеше му трошици. Често му сипваше прясна вода в глинената паничка и му се радваше.

Майчина сълза

Обяснителна диктовка

Заръмоля дребен дъждец. Жълтият листак в градината светна. Гроздовите зърна набъбнаха. Кожицата им взе да се пука. Наведе моравото димитровче цветове над търкулнатото гърне. Сви се малкото птиче – лястовиче в дъното му и затрепери от студ и мъка. Всички си отидоха. Изгуби се майчицата му в топлите страни. Кой ще го стопли в тая дъждовна нощ?

Анг. Каралийчев

Зайче

Слухова диктовка

И бостанското плашило се наклони към зайчето. Горкото мъниче сви ушички и се стрелна в съседната царевична нива... Сълзи рукнаха от очите му. От жалба подир зайчето сякаш почна да плаче и крушата, всичките ѝ листа се намокриха. Ревнаха царевичите, без глас захълцаха тиквите. Слънцето се показва.

Брезичка

Слухова диктовка

Листенцата на брезичката са малки сърчица. Те гледат на всички страни, защото клончетата са обърнати на различни страни. Едните гледат изгрева на слънцето, другите – залеза. Горните листенца гледат небето, а долните гледат как цъфтят и как си играят дечицата около дървото. Всяко листенце шепне на другите какво е видяло.

Д. Габе

Училище в гората

Слухова диктовка

Септември удари звънчето в елховата млада горица. И Лиса, и Вълчо, и Меца поведоха внуци, дечица. Записаха Ежко първаче, доведе го баба Мечана със накривено калпаче на китната горска поляна. Намери си Ежко другарче, врабченце игриво, скокливо. Разтвориха дружно букварче. Засричаха весело, живо.

Задача: Поставете ударенията на думите - рими.

Нова година

Предупредителна диктовка

Нова година е празник, очакван с нетърпение от малки и големи. Весело настроение се усеща още отсега по побелелите улици. Най-вече по витрините на магазините и щандовете на открито. Тук някъде е скрит подаръкът, който може би трябва да зарадва точно вас в новогодишната нощ. Той ще ви очаква под клонките на нагиздената елха

Задача: Проверете правилно ли сте написали думите: нетърпение, подарък, настроение, побелелите, открито, очаква, нагиздената. Ако се затрудните, използвайте правописен речник.

Н а ш и я т М а й

Слухова диктовка

Настъпи зимата. Големи преспи се натрупаха по хребета на планината. Ние стояхме в хижата край затоплената печка и слушахме рева на вилицата. Вятърът въртеше снега, блъскаше го в прозорците и свистеше в четирите ъгли на сградата.

Ем. Станев

Задачи:

- Открийте думите, в които има съмнителни гласни.
- Предложете сродни думи за проверка.
- Извадете в колонка близкозначни думи и допишете групите.

З В У Ч Н И И Б Е З З В У Ч Н И С Ъ Г Л А С Н И

Пословици и поговорки

Бурен дъжд не трае дълго.

Лъжата е началото на кражбата.

Човек се учи, докато е жив.

Вяра се с пари не взима.

Дружбата няма граници, знанието няма дъно.

Ум без книги е като птица без криле.

Без наука, няма сполука.

Неволята на ум учи.

Каквото посееш, такова ще пожънеш.

Хубавите неща мъчно се постигат.

Без труд почивката не е сладка.

Бъди бърз да слушаш, а бавен да отговаряш.

Прозорец с гълъби

Коментирана диктовка

Февруарският студ беше изписал ледени цветя по прозорците. Изгладнелите гълъбчета кацнаха на перваза. Зачукаха с човчици по стъклото. Любчо им даде трошици. Не след дълго дойде черният гълъб. Той бе граблив, нахален и лаком. Братовчедката на Любчо Владка го гонеше и отново слагаше хляб. Гълъбчетата я обичаха и радостно и гукаха.

По Л. Галина

Задача: Извади в колонка всички думи, които имат беззвучаване. Предложи думи за проверка.

Р и б к и

Слухова диктовка

Водата беше прозрачна и хладка. Рибките бяха весели.

Те се събраха на цяла дружина и се впуснаха да се гонят из рекичката. Най-весела между тях беше Златушка. Тя изплува чак на повърхността и посребри перките си на слънцето. После се гмурна към осеяното с пъстри камъчета дъно и извика на другарките си да играят на криеница.

К. Къдрева

Горска рекичка

Зрително-слухова диктовка

Изобщо не мога да разбера – рекичка ли е това, или ручей.

През лятото разбира се е ручей. През лятото ще го прекрачиш. Но виж, през есента не можеш. От есенните дъждове ручейът се превръща в малка река.

Горската рекичка е затрупана с чепати дънери, съборени трепетлики, гнили елхови клони.

Ю. Ковал

На горската поляна

Слухова диктовка

Често със Светла ходехме на малката полянка. Тя цялата беше като пъстра завивка: зелена трева, лека и свежа, нашарена с бели, сини и червени цветя. Тук като че ли слънцето беше повече. То къпеше цялата поляна със сребристите си светлина.

Една сутрин на полегатия тревист склон ние видяхме цъфнали нови цветя.

Гр. Угаров

Е л х а т а

Обяснителна диктовка

Казват, че зимата е един чудесен шивач. С какви ли не дрехи облича дърветата? Изприда от скреж пухкави и меки нишки. Изтъкава разкошни дрехи. Сигурно и моите са от скреж, затова изглеждам красива.

Н. Соколов

Задачи:

- Подчертайте в текста думите, в които има един до друг два съгласни звука.
- Препишете от текста думите, които започват със звучен съгласен.

Хитрият мързеливец

Слухова диктовка

Хитрият мързеливец ставал от софрата и се протягал сънливо. Пъхвал се под чергата. Жена му си легала в полунощ. Бебето се будело и плачело. Хитър Петър обичал да си поспи-ва и не чувал плача. Булка Петровица често го мъмрела.

Народна приказка

Задачи:

- Препишете думите действия, започващи с беззвучен съгласен.
- Подчертайте в текста тези думи, които са образувани от гласни и звучни съгласни.

ЗВУЧЕН СЪГЛАСЕН В КРАЯ НА ДУМАТА

Думи

боб, зъб, дъб, ръб, куб, теб, щаб, груб, герб, гръб, клуб, слаб, джоб, стълб, хляб, кораб, гълъб, микроб, ястреб, гардероб, сноб, роб, дроб, гардероб, клуб, баобаб, беззъб, зоб, слаб, Миролуб, Боб,

жив, див, лев, лов, нов, рев, ров, сив, прав, пръв, крив, корав, гняв, здрав, вежлив, учтив, болнав, гиздав, залив, игрив, горчив, звънлив, креслив, лилав, къдрав, ленив, мързелив, охлюв, поздрав, посев, ръкав, молив, морков, шев, залив, остров, припев, пухкав, щастлив, остров, приказлив, напотив, променлив, приказлив, справедлив, горделив, милостив, ученлобив, изгрев, Светослав, Борислав, Станислав, Ростислав, Венцислав

юг, бог, бяг, рог, миг, благ, бряг, враг, влог, глог, слог, сняг, драг, друг, кръг, праг, плуг, ринг, строг, флаг, белег, митинг, окръг, подвиг, предлог, хирург, каталог

зад, зид, лед, луд, мед, под, пред, ред, съд, сред, след, свод, над, блед, брод, глад, горд, студ, плод, труд, твърд, обяд, дъжд, чужд, вожд, млад, завод, парад, площад, поглед, поход, преглед, народ, изглед, лебед, жълд, отзад, отпред, отряд, съсед, параход, сладолед, проход, заповед, снаряд, град, Свиленград, Димитровград, Разград

еж, яж, виж, нож, ръж, мъж, дръж, свеж, стаж, скреж, багаж, бодож, валеж, веднъж, гараж, грабеж, гърмеж, екипаж, етаж, паваж, пейзаж, кураж, младеж, строеж, стремеж, фураж, чертеж, вървеж, изведнъж, наведнъж, таралеж, снеговалеж, трикотаж, чернокож, Париж,

аз, из, без, газ, бърз, влез, мраз, през, праз, слез, чрез, княз, съюз, залез, излез, излаз, израз, ориз, образ, керкенеж, керевиз, кафез, корниз, филиз, чироз, водолаз, разказ, коловоз, противогаз, бриз, елмаз,

Народни мъдрости

Без книга човек е слаб.

Бърз на лъжицата, тромав на теслицата.

Горчив е чуждият хляб.

Дваж мери, веднъж режи.

От трън та на глог.

Дебел сняг, голям комат.

Дълбока вода, брод няма.

Осата и тя е пчела, но мед не дава.

Глад, град предава.

Чуждият оцет е сладък като мед.

С гола глава зид се не разбива.

Град глад не прави, но тежко когото удари.

Дваж помисли, еднаж реши.

Бавно яж, бързо работи.

Канят ли те яж, гонят ли те беж.

Пътят се взема с вървеж, а знанието с труд.

Страхливият умира сто пъти, а безстрашният – веднъж.

Сила без разум не струва нищо.

Изречения

Заекът хрупа вкусен морков.
В планината въздухът е свеж и чист.
Зайчето видя над себе си ястреб.
Купих нов кафез за моите папагали.
Какъв вкусен сладкиш от ягоди направи мама!

Край реката

Слухова диктовка

Летният пейзаж е красив. Зад върбите се вижда реката. След нощния дъжд целият бряг е покрит с пъстър цветен килим. В прелестните багри росата блести като елмаз. Пухкав облак се е надвесил над гората, обрасла с бреза и дъб. Тревовожно запя дрозд. Песента му огласи цялата местност. Разтревочените жаби се гмурнаха под водата.

Вълшебната чешма

Слухова диктовка

Гледай градската градинка, що е пълна със латинки. Там се вдига сам – сама и шурти една чешма. Тя е здрава и голяма. Има чучурка от слама. Ала блика в мраз и хлад мякко с течен шоколад, а пък лете за прохладата пуца само лимонада.

ЗВУЧЕН СЪГЛАСЕН ПРЕД БЕЗЗВУЧЕН

Думи

Здравко, Здравка, Любчо, Любка, Лъвчо, Недка, Недко, Надка, Радка, Владко, Славка, Събка, Незабравка, Теменужка, Живко, Живка, Желязко

бѐбче, зѐбче, грѐбче, бѐбче, жабче, врабче, гълѐбче, робски, евтин, автор, обувка, дръвце, почивка, завивка, заявка, автомат, дѐвка, мравка, Славчо

сладко, гладко, рядко, градски, лодка, тетрадка, забрадка, братовчедка, разходка, ядка, подкова

тежко, книжка, бележка, дружка, дръжка, тояжка, верижка, младежки, теменужка, въртележка, забележка, болѐжка, пирожка, близко, връзка, блузка, изток, приказка, разходка, изпи, изпит, изпече, изтри, изскочи, изстреля, изкопа

Народни мъдрости

Работлив като мравка.
Първата хапка е най-сладка.
Без труд почивката не е сладка.
Няма по-сладко нещо от съня.
Който се излежава млад, ще мре на старост от глад. Пътят се взема с вървеж, а знанието с труд.

Подборна диктовка

джоб, мармалад, астронавт, божур, тежко, блед, вързоп, забрадка, шкаф, лодка, секира, ножче, сбор, връзка, спортист, нов, гладко, дѐвка, кръв, ловец, овчар, кръгче, врабче, въртележка, изток, глава, Славка, Здравка, Владко, Стоян, Незабравка, Теменужка

Задача: От групата думи запишете само тези, които съдържат звучен съгласен пред беззвучен

Рибки

Подборна диктовка

Златко и Снежка имат рибки. Отглеждат ги в аквариум. На дъното са поставили гладки камъчета и водорасли. По стените има водни охлювчета. Рибките плуват между къдрави водорасли. Каква чудна гледка!

Зайчета

Слухова диктовка

Една ледена шушулка, голяма колкото дръжка на камшиче, тупна върху гръбчетата на две зайчета. Те се топлеха под снежния храст и си разказваха приказки за лисици.

Изплашени от шушулката, побягнаха.

Едното хукна на запад, а другото на изток.

Край морето

Слухова диктовка

Славка и Любчо направиха разходка из морето с лодка. След това седнаха близко до брега за почивка. Хванаха малки рибки. Опекоха ги и хапнаха сладко.

Задача: Открийте всички думи, които имат обеззвучаване на звучен съгласен пред беззвучен и предложете думи за проверка.

Зайче

Слухова диктовка

Аз съм едно зайче-сираче. Днес ловците убиха майка ми. Много ми е страшно. Шумка ли шумне, почвам да треперя като отронен листец. Ето и дъжд почна да ме кваси. Ще умра тая нощ от студ.

Задача: Препиши от текста думите, които се различават по изговор и правопис. Направи им проверка.

В зоопарка

Слухова диктовка

В нашата зоологическа градина има животни от цял свят. Всички си имат свой дом. За стария хищен лъв има клетка. Близко до него над оградата е проточил дълъг врат жираф. Във водата се гмурка пъргав морж. А ето го старият сънлив мечок. Катеричката му подхвърля жълъд. Не знае, че той иска мед.

Скъпи гости

Слухова диктовка

Владко лежеше под топлата завивка. Болеше го зъбче. На вратата се позвъни. Той стана и отвори. Беше вуйчо му Здравко от съседното градче. Зад него стоеше синът му Славчо. Носеха му подарък въртележка. От радост Владко забрави за болния зъб.

Задача: Извадете в колонка всички думи с обеззвучаване на звучен съгласен пред беззвучен и предложете думи за проверка.

На разходка

Слухова диктовка

Здравко, Станислав и Владко излязоха на разходка. Решиха да отидат в близката гора. Отдалеч съзряха ягоди. Владко се втурна към тях. Станислав и Здравко изостанаха. В храстите прошумоля таралежче. Как се изплашиха нашите герои!

Задача: Подчертайте думите, при които има обеззвучаване на звучен съгласен пред беззвучен.

На поход

Зрително-слухова диктовка

Наваля пухкав сняг. Затрупа гори и поля. Окичи дърветата със снежни цветове. Студеният вятър ги полюлява.

Тръгваме през тази снежна приказка на поход. С бърз ход стигаме до хижа Мальовица. Там чичо Станислав ни спря, защото започна нов още по-обилен снеговалеж. Бяхме уморени, но след топлия течен шоколад и чистия свеж въздух умората бързо изчезна. Изчакахме вятърът да утихне и поехме към пистата.

Авторът

Капитан

Коментирана диктовка

Татко е капитан на кораб. Пътува до различни континенти. Посетил е много държави. Разказа ми за Африка. В река Нил видял огромен крокодил. От речния бряг видял лъв, носорог и пантера. Една маймунка му хвърлила кокосов орех.

Татковият разказ беше много интересен. Татко ми обеща при следващото пътуване до Северния полюс да ме вземе със себе си. Там ще ми покаже жив морж и бели мечки.

Разходка в гората

Контролна диктовка

Здравка, Владко и Любчо са на разходка в гората. Какъв свеж въздух! Каква красота! Децата спряха за почивка. Здравка започна да търси теменужки. Любчо изтича до бистрия поток, а Владко седна под стария дъб. Погледна нагоре. Малка катеричка гризеше младо дръвче. Работливите пчелички носеха прашец за вкусен мед. Около дънера се щураха забързани мравки. Какво оживление, а колко е тихо!

Авторът

КАКВО НАЗОВАВАМЕ С ДУМИТЕ

Страх

Подборна диктовка

Падна на земята, голо-голеничко,
просеното зрънце и се сви самичко!
Малко и страховито почна да трепери:
– Ах, мишлето само да не ме намери!

Чуха го тревите, нежно се склониха:
и с телца зелени бързо го повиха.
Цяла дълга зима, тихичко и леко,
спа под снежна преспа на дюшече меко.

Грейна топло слънце, капчица прозвънна,
зрънцето потръпна във земята сънна.
Смело се изправи, викна: – Хей, полета...
и изплаши всички птички и мишлета.

Ил. Бурджев

Задача: Извадете в три колонки думите признаци, предмети, действия.

Торбаланци

Слухова диктовка

В миг от торбата изскочили две пъргави момчета. Те извадили маса, два стола и наредили едно златно блюдо, шест чинии и няколко чаши. Сложили на масата баница, баклава, печено прасенце, бял хляб. Наредили чудни вина.

Ел. Пелин

Задача: Подчертайте в текста на диктовката думите-предмети (_____).

Враната и гълъбите

Коментирана диктовка

Видяла враната, че хубаво хранят гълъбите. Набелила се и се вмъкнала в гълъбарника. Гълъбите отначало помислили, че е гълъб като тях. Пуснали я. Но враната се забравила и загракала. Тогава гълъбите започнали да я кълват и я прого-

нили. Враната литнала назад към своите. Те се изплашили от нейната белина и също я прогонили.

А. Толстой

Задача: В текста на диктовката подчертайте думите-действия (_____).

Ручейчето разказва

Обяснителна диктовка

Родено съм в тъмните пазви на Балкана. Горے в планината бях самотно слабо ручейче. А сега съм буен планински поток. Събрали сме се няколко планински поточета. По-надолу ще ни стигнат и други. Ще станем голяма и буйна планинска река. Водите ни ще движат мощни машини и мелнични колела.

А. Душков

Задача: В текста на диктовката подчертайте думите-признаци (~~~~~).

Приказка за гората

Слухова диктовка

В ранна сутрин някой бутна борчето с ръка. То се стресна и запита кой го буди днес така. Ала спяха още всички: спяха малките ели, спяха зайчета и птички, Тарльо с острите бодли. И немирните врабчета, дето скачаха навън с измръзнали крачета, спяха сладък, сладък сън.

Кой ли борчето разбуди? Кой се крие в таз гора?

По Вл. Голев

Задача: Запишете по три думи от диктовката в съответните колонки: предмети признаци действия

КОИ ДУМИ СА СЪЩЕСТВИТЕЛНИ ИМЕНА, ПРИЛАГАТЕЛНИ ИМЕНА И ГЛАГОЛИ

Първи сняг

Слухова диктовка

Цяла нощ духа силен вятър. На сутринта времето омекна. Завали бял, пухкав сняг. От сивото небе се посипаха дребни снежинки. Скоро покривите на къщите сложиха бели калпаци. От комините се издига тънък син дим.

Задачи:

- От текста запишете по три съществителни имена, прилагателни имена и глаголи.
- Подчертайте в текста на диктовката прилагателните имена (~~~~~).

Буря в планината

Обяснителна диктовка

Една нощ в планината забуча страшно градоносен облак. Гръмотевици продъниха небето. Рукна проливен дъжд. Втурнаха се бесни порои надолу по реката. От високата скала се откъснаха два огромни камъка и паднаха на пътя.

Анг. Каралийчев

Задача: От текста на диктовката извадете в колонка прилагателните имена и срещу всяко запишете какъв признак на предмета посочва.

В Пирин

Диктовка с обяснение

Пирин е красива и величествена планина.

Тук е царството на нежния еделвайс, на пъргавите диви кози, на мечките, на вековните черни мури. Отвесните скали на връх Вихрен се изкачват от смели алпинисти.

Задачи:

- Открийте в текста думите-признаци и ги подчертайте (~~~~~).
- Прочетете текста без тях.
- Отговорете писмено на въпроса: Каква е ролята на прилагателните имена във всеки текст?

Минзухар

Зрителна диктовка

Минзухарът е _____ цвете. Той расте по _____, ливади, хълмове и дворове. Подземната му част прилича на _____ картофче и се нарича гулийка. Тя е обвита с _____ люспица. От гулийката излизат _____ и _____ листенца и _____ стръкче. На върха на стръкчето стои _____. Цвят.

Нощем цветът на минзухара се затваря, а сутрин отново се разтваря.

Думи за допълване: пролетно, слънчевите, малко, кафява, тесни, остри, тънко, оранжев, огнен.

Задача: Препишете текста като прибавите подходящи прилагателни имена.

Влади

Слухова диктовка

Снопче лъчи огря момчешкото лице.

Влади отвори очи, усмихна се и се огледа. Стъпи на дъсчения под и зашляпа с боси нозе към ъгъла. Взе ризата и панталоните си. Облече се и приближи към вратата.

Г. Струмски

Задача: Като си помагате с въпроса: "Какво прави?", открийте глаголите и ги подчертайте (=====).

Къщичка под снега

Слухова диктовка

Зимата дойде, завали сняг. Вредом побеля. Остана заекът без подслон. Легна под един трън в полето. Зъзне, размишлява. Чуди се какво да прави, къде да се скрие.

Ем. Станев

Задача: Открийте глаголите в текста на диктовката. Напишете ги в колонка и им направете звуков модел.

Мравунякът се размърда

Зрителна диктовка

Снегът се _____ и мравките _____. Да се _____ на слънцето. След дългия зимен сън те са обезсилени и _____ върху мравуняка на черни лениви топки. Дори _____. Сила да се _____. С лютивата мравчена киселина.

Думи за допълване: отбраняват, лежат, нямат, погреят, излязоха, стопа

Задача: Препишете текста като попълните липсващите глаголи. Можете да използвате предложените, а може да използвате и ваши.

Нощ над Мадара

Слухова диктовка

...Обадиха се тихи шурци. Зашепна полегалата трева. Зашетаха светулки в клонака. Потрепераха върбите и разкършиха бели клони. Гъстият листак задавено зашумя. Големите дялани камъни потънаха в мрачината. Горен над върховете трепна една звезда и пое над синьото Дунавско поле.

Анг. Каралийчев

Задача: Подчертайте в текста всички съществителни имена. (_____).

Нашата къща

Коментирана диктовка

Нашата къща заприлича на зоологическа градина.

Под керемидите има пет гнезда на врабчета.

Под терасата свиха дом лястовички. В трепетликата се настани пъстър кълвач. На комина, тая пролет, два щъркела направиха гнездо. В стаята живеят два дрозда. Край черницата се намира къщата на Гривчо.

Гр. Угаров

Задачи:

- Подчертайте съществителните думи в текста (_____).
- Направете звуков модел на тези съществителни имена, чиито звукове са повече от буквите.

Рила

Самостоятелна диктовка

Ти ходил ли си някога на Рила в небето гордо чело извишила?

Оттам се вижда цялата страна с Родопите и Стара планина.

Оттам ти гледаш Витоша, Пирина, реките с плодородни долини –

и над балкани, градове, села ти сякаш полетяваш с крила.

Д.Гундев

Задача: Запиши в две групи имената и названията.

Пролет

Слухова диктовка

В миг брезичката напъпи и разтвори лист след лист. Даже оня пън край пътя пусна тъничък филиз.

Вредом трепнаха зелени и дървета и цветя. Сред горите пременени Ручейко щастлив запя. И понесе топъл вятър пресен мирис на цветя, че летеше над земята вече пролетта.

Задача:

Подчертайте по указанията:

Същ. имена (_____), прил. имена (~~~~~), глаголи (_____).

СЪЩЕСТВИТЕЛНО ИМЕ ЕДИНСТВЕНО И МНОЖЕСТВЕНО ЧИСЛО

Пчелите на разузнаване

Настъпи пролетта. Слънцето разтопи снега в нивите. Поникна яркозелена тревица. Пъпките на дърветата се разтвориха. Пуснаха малки листенца и окичиха с цвят клоните. Въздухът се изпълни с приятен аромат.

Пчелицата се събуди от своя зимен сън. Почисти очичките си с мъхнатите си лапички. Напусна кошера. Слънцето я окъпа в светлина. Ароматът и чистият въздух я опияниха. Тя затрепка радостно с крилца. Полетя към цъфналата градина. Кацна на най-горното цветче.

По К. Ушински

Задача: Препишете текста, но така, че в него да се говори за много пчелички.

Лодкар

С книжна лодка, с весел флаг	Нищо, че се батко кара,
днес ще плувам из морето,	че я сгнах от буквара,
да открия остров, дето	но на острова не знам
пръв ще стъпи моят крак.	как ще си играя сам!

Бл. Коларов

Баба Марта

Взаимна диктовка

Жив и здрав да си, човече! Аз съм баба Марта! Задето ме почиташ, с голямо богатство ще те сдобия. Ала ще ме слушаш. Цяло лято бодили по полето ще събираш. Когато дойде моят месец, ще падне голям сняг. Студ ще скове земята. Добитъкът ще мре от глад. Храна за овцете ще имаш само ти.

Ран Босилек

В гората

Зрителна диктовка

Съмва се. Времето се поправи. Дъждът престана. Но в гората, из която се движи колоната, е още мокро и студено. От дърветата сълзят капки. Тук-там се виждат още малки късчета от изясненото небе. Слънцето пламти по златните

върхове на гората. Но долу, където земята е вечно влажна, покрита със сухи листа, не прониква нито лъч.

Й. Йовков

Задача: Разпределете според числото в две колонки съществителните имена от текста.

Добруджа

Слухова диктовка

...Слънцето се оглежда във всички листчета, във всички зрънца на класовете, в захаросаните бели облачета. Колелата звънят. Петьо не може да изтрае. Скача от колата и тръгва пеш. Баща му го отминава. Петьо вижда как цъфва всред зелените ниви гърбът на колата – нарисувана жена със синя рокля и разпуснати коси, държи знаме, до нея легнал лъв. Колко големи изглеждат всред нивите!

Д. Габе

Задачи:

- Подчертайте съществителните имена от единствено число.
- Извадете съществителните от множествено число и им направете звукови модели.

РОД И ЧИСЛО НА СЪЩЕСТВИТЕЛНОТО ИМЕ

Из "Котаракът в чизми"

Слухова диктовка

След смъртта си един воденичар оставил на тримата си сина всичко на всичко: една воденица, едно магаре и един котарак. Синовете направили подялбата набързо.

Ш. Перо

Задача: Извади в колонка всички съществителни имена и определете рода и числото им.

Огнивото

Зрителна диктовка

Из широкия път вървеше войник. На гърба си носеше раница, на кръста – сабя, защото беше ходил на война и сега се връщаше у дома. По пътя го срещна една стара магьосница.

– Добър вечер, войниче! – каза тя. – Виждаш ли това голямо дърво?

Х. К. Андерсен

Задача: Разпределете съществителните имена в три колонки според рода.

Зима в гората

Слухова диктовка

Митко облече топлите си дрехи. Отиде в гората.

Какъв хубав зимен пейзаж! Навред е побеляло. Въздухът е свеж. Дърветата и храстите са покрити със скреж. Мраз е сковал земята.

Екнаха гърмежи. През заснежената поляна премина заек. След него тичаха ловци.

Задача: В текста има три съществителни имена, които не променят числото си. Открийте ги. Предложете и други такива.

Есен в гората

Предупредителна диктовка

Момчето за пръв път идваше само в гората. И то през есента. Не се чуваше никакъв шум. Не се полюшваше дори листенце. Сякаш бяха измрели птиците и насекомите. Небето изглеждаше много високо и чуждо. Слънцето, заседнало в грамадните скали, стоеше изнемощяло. И слънцето, и небето, и дърветата в гората гледаха страхливо.

Н. Драганов

Задача: Препишете в колонка съществителните имена и определете рода и числото им.

Вълкът и агнето

Слухова диктовка

Овцете тъкмо се прибрали в кошарата си. Кучетата спели. Овчарят лежал под сянката на един голям бряст и свирел на кавал. Един гладен вълк дошъл да види през плета как е стадото. Едно неопитно агънце влязло в приказка с него.

Народна приказка

Задача: Препишете от текста съществителните имена, които са в мн.ч. и ги превърнете в единствено. Определете рода им.

Заешка работа

Коментирана диктовка

В тия сънливи часове из храстите иззад дърветата, от разни пътечки, един след друг изскочиха като че ли из земата седем сиви зайци и се спряха на горската полянка до една млада липа. Отведнъж като по команда те клекнаха на трева-та, с ушенца предат, с оченца насам-натам гледат и все свои виждат: бащи, деди, братя – кавга няма да има.

Ел. Пелин

Задачи:

- Подчертайте съществителните имена от ед.ч.
- Определете рода на съществителните от мн.ч.
- Предложете синоними на думата "кавга".

Старият охлюв

Слухова диктовка

Старият охлюв поведе към пожълтелите храсталак всички свои роднини, цял ред живи къщурки. Прибраха се те и почнаха да се стягат за зимен сън. Старият охлюв се навря в окапалата шума, издълба с плоския си крак малка трапчинка и я огради с рохкава пръст.

Гр. Угаров

Задача: Извадете в колонка всички съществителни имена и определете рода и числото им.

ВИДОВЕ СЪЩЕСТВИТЕЛНИ ИМЕНА

Рила

Контролна диктовка

Тази година летувахме в Рила. Тя е най-високата планина у нас. От нея извира реките Искър и Марица. Река Места отделя Рила от Пирин. Не успяхме да покорим връх Мусала, но видяхме езерата – сините очи на планината.

Догодина ще летуваме край Черно море.

Р и л а

Слухова диктовка

Рила е много красива планина.

Най-високият ѝ връх е Мусала. От Рила води началото си река Искър. Тя тече край град София. Пресича Стара планина и образува живописен пролом. Влива се в река Дунав, която отнася водите в Черно море.

В и т о ш а

Зрително-слухова диктовка

За Витоша водят много пътища и пътеки. Едни минават през Княжево, други през Бояна, през Драгалевци, през Бистрица. По някои от тях се движат автомобили, автобуси. От Княжево до връх Копитото е прокарана и въжена линия с кабинки за по четири души. Колко приятно е изкачването с тях. Сякаш плуваш из въздуха над гори и скали.

Н а ш и т е с ъ с е д к и

Зрително-слухова диктовка

България е разположена на Балканския полуостров. Нейната северна съседка е Румъния. Дели ни река Дунав. На изток Черно море ни свързва с Русия. Южните ни съседи са Турция и Гърция. Марица, Тунджа и Места преминават през тях и се вливат в Бяло море. На запад граничим с Македония и Сърбия. В тази част издигат снага Беласица, Рила и Пирин.

Д я д о К о л ъ о

Обяснителна диктовка

Дядо Кольо бе родом от Панагюрище. Той познаваше и Бенковски, и Волов, и Каблешков.

След като бил опожарен родният му град, дядо Кольо се скитал из Средна гора. Неговото семейство било изоставено на турския произвол. Тогава загубил своята бабичка, за която си спомняше със сълзи на очи. Тогава загубил и двамата си синове. Те били въстаници в четата на Бенковски. Единият умрял в Балкана, а другият – в затвора.

Р е к а Д у н а в

Слухова диктовка

Река Дунав извира от планината Шварцвалд в Германия. Тя тече и през други страни. Служи за граница между България и Румъния, които се свързват с "Моста на дружбата" при град Русе. Тази голяма река се влива в Черно море.

З а в р ъ щ а н е в р о д и н а т а

Обяснителна диктовка

Сцената с мечката и Петкан беше малко развлечение. Отново тръгнахме на път. След кратка схватка с глутници вълци стигнахме Тулуза. Оттук отидохме в Париж, после в Кале. Прекосихме щастливо Ламанша и на четиринадесети януари стъпихме в Англия.

Д. Дефо

Задача: Извадете от текста съществителните собствени имена и ги подредете в азбучен ред в колонка. Срецу всяко запишете име на какво е.

В е с е л а д р у ж и н к а

Самодиктовка

Маргаритка, Ружа, Лалка,
аз, Латинка, кака Здравка
пристигнахме тази сутрин
в хижа "Незабравка".

Там намерихме ний Капка
с ален мак в косата,
нежна, румена и сладка
и с букетче във ръката.

М. Цанева

Задача: Препишете същ. собств. имена в колонка. Срецу всяко запишете названието на цветето, от което е произлязло.

З д р а в к а

Подборна диктовка

Днес Здравка взе от библиотеката книгата на Даниел Дефо "Робинзон Крузо". Прочете я на един дъх. Особено я впечатли дивакът Петкан. Побърза да я занесе на Пламена. Тя знаеше чудната история на корабкрушенеца от дядо си Желязко, но друго е да я прочетеш. От Цвета ще вземе видеокасета с филма "Незнайко в слънчевия град", а ще ѝ даде една от историите на Патилан.

Аспарух

Контролна диктовка

Преди много години българите са живеели в Южна Русия. С голяма войска Аспарух преминал река Дунав и основал нова държава. Нарекъл я България. Тя се простирала от река Осъм до Черно море и от Стара планина до река Дунав. За столица избрал град Плиска.

Из "Детска енциклопедия"

Из родината

Зрително-слухова диктовка

Всяко лято правим екскурзии из нашата родина. Миналата година разгледахме красивия черноморски бряг. Посетихме градовете: Варна, Несебър, Поморие, Бургас, Созопол, Царево. Спряхме и в Слънчев бряг, Златни пясъци, Бяла, Обзор и Китен.

Тази година ще почиваме в красивата местност Юндола. Ще посетим и Банско.

Мечо

Коментирана диктовка

Мечо спеше. Кресливата Сойка го зърна. Призова птици и животни. Мечо се събуди и погледна нагоре. Над него лети и грачи Гарванчо. На едно клонче се люлее Рунтавелка и го гледа с хитрите си очички. А горската мишка Коренишка подава глава и наблюдава. По пътеката се задава Кума Лиса. След нея бавно се влече Кум Вълчан.

Петли

Коментирана диктовка

Петлите също имат имена. Нашия петел наричаме Петльо. А на съседите е Ранобудко. Той почва сутрин да пее най-рано от всички. Сашковият петел непрекъснато се пери и крещи. Казват му Кресльо. Светланиният петел има такава красива опашка, че всички му викат Петльо Опашатко.

Острозъбка

Предпазна диктовка

Полудяла ли е страшната Острозъбка? Какво търси пред пещерите на мечките? Не помни ли тя, че старата мечка Стръв-

на забрани на всички зверове да обикалят около нейната пещера? Учудването на Любижълдка нарастваше. Бодливко пък беше нащрек.

Ем. Станев

Сватба

Слухова диктовка

Заженил се Зайо за Кумица Лисица. Таралежко Бежко гостите събира. Въртокъщна Меца бели пити меси. Жаба Ке-керица на три гласа пее. Щурчо хоро свири. Комарчо играе. Муха му се смее:

- Скачай, скачай, Тропчо, с тая тънка снага!

Из "Котаран"

Слухова диктовка

Котаран и Кума Лиса до трапезата пристигат. Щом месото помирисал, Котаран очи изблецил. Зафучал и взел да лапа. Лапал, лапал до насита. Изтегнал се той доволен и замъркал...

Нещо мръдна под софрата. Котаран от страх настърхнал. И за миг се покатерил на дървото при Мецана. Та се стресва и цоп - долу върху Кумча Вълча пада. Хуква Меца, хуква Вълчо, а след тях и Зайо Байо.

Ран Босилек

Добродушните животни

Коментирана диктовка

Пролетта настъпва. Гората се облича в новата си премяна. Горските животни излизатот хралупите си, за да се порадват на топлото слънце. Зайко, Лиско и Рунтавелка слушат в захлас Щърко Дългокрак. Изведнъж гората прогърмя от страшен вой. Вълчан бе попаднал в капан.

Докторът и неговите животни

Подборна диктовка

От всичките си животни докторът най-много обичал патицата Кики, кучето Джаф, малкото прасенце Грухчо, папагала Карудо и Бумбо.

От ден на ден при доктора идвали да се лекуват все повече и повече животни и птици.

К. Чуковски

Задача: Извадете имената на животните и обяснете как са образувани

Мечо

Подборна диктовка

Мечо спеше. Кресливата Сойка го зърна. Тя се разкряка. Призова птици и животни. Мечо се събуди и погледна нагоре. Над него лети и грачи Гарванчо. На едно клонче се люлее Рунтавелка и го гледа с хитрите си очички. А горската мишка Коренишка подава глава и наблюдава. По пътеката се задава Кума Лиса. След нея бавно се влече Кум Вълчан.

Мечо се изплаши и хукна през гората.

Ем. Станев

УМАЛИТЕЛНИ СЪЩЕСТВИТЕЛНИ ИМЕНА

Из "Пипи дългото чорапче"

Слухова диктовка

Вратата на вила Вилекула се отвори и оттам излезе едно момиченце. Това беше Пипи Дългото чорапче, която тръгваше на утринна разходка. Ето как изглеждаше:

Косата ѝ с цвят на морков бе сплетена на две стегнати, стърчащи плитчици. Носът ѝ, досущ като мъничко картофче, обсипан с лунички... Дългите ѝ тънки крачета бяха обути в дълги чорапи – един кафяв и един черен.

Астр. Линдгрен

Задача: Извадете в колонка употребените същ.умалителни имена.Обяснете какво постига чрез тях авторката.

Облаче

Слухова диктовка

Облаченце бяло, дето плува,
викам му да чуе, то не чува.
Махам му с ръчичка – не поглежда.
Бялата главичка не навежда.

Задача: Подчертайте умалителните имена.

Гатанка

Самостоятелна диктовка

По нивята, по полята,
вредом де цъфтят цветята,
неуморно по баира
тя прехвърча и събира
от цветенце – по пращенце,
от лехичка – по лъжичка,
да напълним паница
с мед за малките дечица.
Що е то?

Ат. Душков

Задача: Подчертайте умалителните съществителни имена. С две от тях съставете свои изречения.

Гатанка

Самодиктовка

Щом се пролетта задава то листа и цвят подава. Пекне слънчице, огрее та звънченце залюлее.	То събужда минзухарче първо негово другарче. След туй цъфва теменужка неговата мила дружка.
---	--

То е бяло-беленичко сиротинче сам-самичко. Кой от нас не го обича? Кой ли с него не се кичи?	Тъй след него ред по редом цветенцата цъфват вредом. И кажете най-накрая, кой от вас ще го познае?
---	---

Тр. Симеонов

Задача: Подчертайте умалителните съществителни имена. Обяснете значението им в стихотворението.

Аквариум

Предпазна диктовка

Радка и Славка имат рибки. Те плуват в красив аквариум. Чудна гледка се вижда на дъното. Между камъчетата, листенцата и клончетата се стрелкат рибките. Златистите им люспички блестят на слънцето. Малките мехурчета, които излизат от устата им, се пукат на повърхността. Владко често идва при тях. Радва им се и ги храни.

Задачи:

- Подчертайте умалителните съществителни имена.
- Извадете в колонка тези умалителни съществителни, при които има разлика между изговор и правопис. Напишете срещу тях думи за проверка.

А н и

Подборна диктовка

Ани е малко момиченце. Има руса косичка. Очичките ѝ са сини. Те светят като звездички.

Ани играе сама със спящата си кукличка. Исква да си има сестриче.

Задача: Запишете в колонка умалителните съществителни имена и срещу тях запишете думата, от която са образувани.

П ч е л и ц а т а

Слухова диктовка

Настъпи пролетта. Слънцето прогони снега от нивите. От миналогодишната тревица поникнаха свежи яркозелени стъбълца. Пъпките на дърветата се разтваряха и пускаха млади листенца.

Ето, че се пробуди и пчелицата от своя зимен сън. Почисти очичките си и мъхнатите си лапички. Разбуди дружките си и те погледнаха през прозорчето...

К. Ушински

Задача: Препишете умалителните съществителни имена и определете рода им.

Г о р д е л и в о т о я б ъ л к о в о д р ъ в ч е

Подборна диктовка

Млада беше ябълчицата. За пръв път тази пролет се видя в премяна. Искваше все нея да гледат, да харесват само нейните бледорозови цветчета. Изгрееше ли Слънчо, първа се събуждаше. Нетърпелива бе не само от радост, но и от гордост, че единствено тя от другите млади дръвчета цъфна.

Ел. Гутман

Задача: Открийте умалителните съществителни имена в текста. Препишете ги. Обяснете тяхната употреба.

ПРИЛАГАТЕЛНО ИМЕ

Н а р о д н и м ъ д р о с т и

Голям зальк гълтни, голяма дума не казвай.

Вярна дружина, яка твърдина.

Дума стрела не е, пък в сърцето се забива.

Умът на мързеливия човек е сляп.

П р о л е т

Слухова диктовка

През планината от юг духаше добрият стар вятър. От очистеното небе през светналите клонки в горичката навлизаше пролетното слънце. Снегът се затопи. Потекоха на разни страни мътни поточета. Разбудената гора почна да шуми. Зашушукаха в нея сто млади и добри ветрове.

Здр. Сребров

Задача: Подчертайте с ~~~~~ всички прилагателни имена.

Т а н и ч к а

Слухова диктовка

Таничка беше послушно момиче. Ходеше винаги спретнато облечена. По червените ѝ обувки, белите чорапки и синята рокличка няма да забележиш и петънце. Лицето ѝ – мургаво, с топчесто носле и тънки черни вежди. Бялата копринена панделка в черните прави коси, приличаше на две бели пламъчета. Очите ѝ – големи и тъмни, очи на добро и умно момиче.

Н. Драганов

Задача: Подчертайте с (~~~~~) прилагателните имена в текста.

М а й

Свободна диктовка

Навън е **месец** май. **Звездици** трепкат по небето. Месечко спокойно гледа отвисоко. Из въздуха се носи **ароматът** на **цветове**. Ветрецьт се спотайва в клоните. Никой не нарушава спокойствието на нощта.

Задача: Препишете текста, като добавите към подчертаните думи подходящи прилагателни имена.

Пролет

Свободна диктовка

Слънцето се изкачи високо. По небето плуват облачета. Потоци бълбукат. Птички се обаждат в дърветата. Духа вятър. Цветя цъфтят по градини и полета. Настъпи пролет.

Задача: Разширете текста с подходящи прилагателни имена.

Грижовните родители

Свободна диктовка

Още през април **птичките** се върнаха от **юг**. Свиха си **гнезда**. Снесоха си яйца. Ще си излюпят пиленца. Ще учат своите **рожби** да летят. Ще ги подготвят за отлитане в **страни**.

Какви **родители** са птичките!

Задача: Препишете текста, като добавите към подчертаните думи подходящи прилагателни имена.

Зима в гората

Слухова диктовка

Милко облече топлите си дрехи. Отиде в близката гора. Какъв хубав зимен пейзаж! Навред е побеляло. Въздухът е свеж. Дърветата и храстите са покрити със скреж. Мраз е сковал земята.

Екнаха силни гърмежи. През заснежената поляна премина сив заек. След него тичаха местните ловци.

На горската поляна

Контролна диктовка

По горските поляни се появиха майски бръмбари. Привлякоха вниманието на любозитните лисичета. Тежките бръмбари се носеха ниско, разперили светложълтите си ризници. Лисичетата ги ловяха във въздуха. Бръмбарите бяха за тях необикновено лакомство.

По Ем. Станев

СЪГЛАСУВАНЕ НА ПРИЛАГАТЕЛНИ И СЪЩЕСТВИТЕЛНИ ИМЕНА

Из "Пеперуди"

Коментирана диктовка

Всички зюмбюли в двора цъфнаха. И шибоят цъфна. Пеперудите летят и кацат на цветята. Бели пеперуди, жълти пеперуди, шарени пеперуди. Също като вълшебни цветя...

Мама ми сложи голяма бяла панделка на косата. И розовата рокличка ми сложи. Една пеперудка иска да кацне на рокличката ми! Тя мисли, че съм красиво цвете.

Д. Габе

Задача: Извадете в колонка словосъчетанията от прилагателни и съществителни имена и определете рода и числото им.

Нощ

Контролна диктовка

Край морето пада тиха лятна нощ. До брега се гуши малка рибарска колиба. Две лодки се люшкат, завързани за дебелия дънер. Пред колибата гори огън. Около него весело разговарят рибари. В нощта се чува писък на птица. Близките тръстики шумят от вятъра. Над морето пада лека, бяла мъгла.

Хубавица

Самодиктовка

Грейнало ми ясно слънце,	бяла Гица хубавица
като слънце в чисто село,	с бяло лице – прясно мляко,
в чисто село Бисерово.	с руси коси – златно жито,
Не ми било ясно слънце,	с бистри зъби – мермер камък,
най ми била бяла Гица,	с ведър поглед – ясно утро.

Ас. Босев

Задача: Извадете в колонка словосъчетанията от прилагателни и съществителни имена и определете рода и числото им.

Из "Сънят на врабчето"

Зрителна диктовка

Заспало сивото врабче в гнездото си. Засънувало чуден сън. Пролетна градина. Високи тихи дървета ронят бял цвят. Сред цъфналите клони летят и пеят дивни птички: пьстрокрили, с

жълти коремчета, с червени крачета, със сини шийки, със златни гривички. Въздъхнало врабчето на сън. Приискало му се такава прекрасна премяна.

Народна приказка

Задача: Подчертай с (~~~~~) всички прилагателни имена.

Градинката на баба

Коментирана диктовка

От ранна пролет до късна есен в градинката на баба Яна цъфтят какви ли не цветя и около тях жужукат пчели. Кошерите им, красиви небесносини къщички, са до оградата. Гледам работливите пчелички как прелитат от цвят на цвят, събират ароматен прашец и весело жужат. Мисля си, че пъстрата бабина градинка е чудесен дом за златокрилите медарки.

Моето село

Слухова диктовка

Много е хубаво моето родно село. Белите къщички са наредени по едно възвишение. Обърнато право срещу слънцето, то гледа зелен простор от поляни, долини, ниви, малки кичести горички.

Тук, в тоя прекрасен кът, е затрептяло моето сърце от обич към нашата хубава родина.

Ел. Пелин

Задача: В колонка запишете словосъчетанията от прилагателни и съществителни. Определете рода и числото им.

Езерото

Слухова диктовка

В подножието на стръмната скала бликаше силен извор и малко по-долу се разливаше в кръгло езерце. Зелен здравец и къдрави папрати кичеха бреговете на езерцето и се оглеждаха в синкавото водно огледало. От езерцето изтичаше пававо ручейче, което весело шумолеше надолу из зелената гора.

Задача: Запишете словосъчетанията от прилагателни и съществителни имена и определете рода и числото им.

Пролет

Зрителна диктовка

Разцъфна (хубав) пролет. Разлисти се (стар) гора. Грейна (жарък) слънце. (Нетърпелив) деца тръгнаха на път из (роден) земя. Всяка (български) планина е (гостолобив). Навред ехтят (птича) песни, ромонят реки и (пенлив) потоци. Бълбукат (студен) извори. Пъстреят (цветен) поляни. Прибягват (леконог) сърни. Прехвъркват (пъстър) пеперуди.

(Весел) е планината, когато посреща (детско) дружина.

Ст. Станчев

Задача: Препишете текста вярно и красиво като съгласувате по род и число поставените в скоби прилагателни имена със съществителните.

ПРАВОПИС НА ПРИЛАГАТЕЛНИТЕ ИМЕНА

Народни мъдрости

Здрав болен носи.

На слаб ум, здрав гръб

Горчив е чуждият хляб.

Човек се учи, докато е жив.

Богат е този, който е здрав.

Работи, за да ти е сладък хляба.

Чуждият оцет е сладък като мед.

На чужд гръб и сто тояги са малко.

Тежко на нозе под глава глупава.

Бърз на лъжицата, тромав на теслицата.

Град глад не прави, но тежко когото удари.

Изречения

Светослав има красив гълъб.

На гарата пристигна бърз влак.

Пътят към върха е дълъг и труден.

Хитър Петър гостувал на чичо си.

Щъркелът има дълъг червен клон.

Ежко се скри под един бодлив трън.

Свеж и чист въздух нахлу в задимената стая.

Планинският поток е гладък като огледало.

Зрителна диктовка

Иван е болен, не е Николай е умен, не е
Петьо е трудолюбив, не е Марин е пъргав, не

Задача: Препиши изреченията и ги довърши.

Гатанка Самодиктовка

Малък, тънък Пешко,
С черен, остър нос,
В нова пъстра дрешка
Крачи ням и бос.
Води го с ръчица умен ученик.
Кой ли е, дечица, този смел войник?

А. Муратов

Задача:

- Подчертайте прилагателните имена (~~~~~).
- Предложете синоними на прилагателните: малък и смел.

Козел и бор Зрителна диктовка

Завистлив козел с един рог гледаше млад и строен бор:
– Щастлив си, че си ми роднина. Аз имам остър рог, а ти имаш листи, остри като игли.

– Работата не е в роднинството, а в иглите ми. Иначе известно е какво щеше да стане с мен – отвърнал борът на неканения гост.

Задача: Подчертайте прилагателните имена. Извадете в колонка тези, при които има разлика между изговор и правопис. Предложете думи за проверка.

Край реката Слухова диктовка

Летният пейзаж е красив. Зад върбите се вижда реката. След нощния дъжд целият бряг е покрит с цветя. Росата блести като елмаз. Пухкав облак се надвеси над гората, обрасла с бреза и дъб. Тревожно запя сладкогласен дрозд. Песента му огласи цялата местност.

Задача: Направете звуков модел на тези прилагателни, които имат правописна особеност.

Сънчо

Слухова диктовка

Има на света един малък палав малчуган на име Сънчо. Шапката и пантофките му са извезани със злато. Дрехата му е от синьо кадифе, а гласът му звучи като сребърно звънче. Запее ли Сънчо, добрите зайчета в гората заспиват. Заспиват децата под мек пухкав юрган.

По Т. Касабова

Задача:

- Подчертайте всички прилагателни (~~~~~).
- Извадете в колонка тези прилагателни имена, при които има правописни особености и предложете думи за проверка.

На пързалката Слухова диктовка

Когато дойде студената зима, дебел лед покри езерото. То се превърна в чудесна гладка пързалка.

Децата грабнаха кънки, шейни и се озоваха върху приамливия синкав лед.

Каква весела игра! Откога, откога чакаха този чуден зимен ден!

Задача:

- Подчертайте прил. имена.
- Предложете синоними на подчертаните думи.
- Съставете с някои от тях свои изречения.

Кой съм аз Самодиктовка

Аз съм _____ (момче, момиче). На ръст съм _____ (висок, нисък). Имам _____ (кафяви, сини, черни, зелени) очи. Косата ми е _____ (руса, кестенява, черна, тъмна).

Аз съм на _____ години. Ученик(ученичка) съм във _____ клас.

Задача: Допълнете изреченията. Препишете текста. Добавете още нещо за себе си.

ГЛАГОЛ ЕДИНСТВЕНО И МНОЖЕСТВЕНО ЧИСЛО

Изречения
Зрителна диктовка

Иван _____ интересен мач.
Астрономът _____ звездите.
Орелът _____ малкото зайче.
Изведнъж птицата _____ загубената си рожба.
Майката внимателно _____ детето си.

Задача: Поставете подходящи глаголи.

Горски чудеса
Предпазна диктовка

В Балкана има тъмна пещера. Буйна папрат и росен здравец я закриват. Нито пътека, нито път се видят из вековната гора. Само бистър поток шуми. Хлад и тишина цари.

В тая пещера живееше мечка с мече. Денем спяха сладко, а нощем излизаха на разходка за храна. Беряха гъбки, горски ягоди и диви круши. Из планинските потоци ловяха рибки и раци. И мед събираха тук-там.

Ем. Станев

Задача: Разпределете глаголите от текста в две колонки според числото.

На село
Слухова диктовка

През задния двор на нашата къща се излизаше направо на полето. Аз се прехвърлих през плета. Втурнах се с всички сили напред. Небето слезе ниско над земята. Близката гора се раздвижи, зашумя, заговори. Аз тичах, поспирвах се, оглеждах цялата зашумяла околност и пак политах напред.

Д. Немиров

Задача: Извади глаголите в колонка и ги превърни в множествено число.

След буря
Подборна диктовка

Поройният дъжд отмина. Трясъкът на гръмотевиците отекна нагоре към планината. Небето се усмихна. По горската

поляна плъзнаха охлюви и костенурки. Птиците запяха. Летният ветрец отърсваше дъждовните капки от листата на дърветата. Те падаха като зелени светулки на земята.

Ив. Василев

Иде пролет
Взаимна диктовка

Иде пролетта. Поява лекокрилият беломорец. Рукват капчуците. Отварят плещи от снега чукарите. Слънцето мята златни мрежи по насадените лехи. Шупти влажната рохкава земя. Бъбли рекичката край градинските плетове. Виши се младото пролетно небе. Дъхът на нетърпеливите теменужки се носи от лекия ветрец.

Ив. Кирилов

Буря
Контролна диктовка

Гъстата гора притъмня. Зададе се страшна буря. Излезе силен вятър. Огънаха се младите дървета. Силна светкавица освети небето. Разнесе се далечен гръм. Първите дъждовни капки се сипнаха през листата.

Гр. Угаров

Ането
Проверочна диктовка

Ането е послушно момиче. То шъта, мете къщата и малкото дворче, мие паниците, подклажда огъня и шие копчетата на дядовото Иваново палто. Когато шъта, то си препасва чиста бяла престилка. На престилката има едно кученце – шито със син конец. То си стои там послушно и мирно.

Анг. Каралийчев

Патиланци
Контролна диктовка

Вървахме, вървахме, облак дъждоносен изведнъж видяхме. Облакът порасна. Почерня небето. И дъжд се изсипа над нас сред полето.

Постресна се много моята дружина. Но аз им извиках:

- Дръжте се, юнаци! Летният дъжд е също като баба - ей сега пердаши, а след миг се смее. Потърпете малко и лятното слънце пак ще ни огрее!

Ран Босилек

Пролетен гост

Слухова диктовка

Зазорява се. Лежа в леглото и чувам бодра птича песен. Изведнъж се разсъних. Скочих. Наметнах палтото си. Излязох на двора.

На върха на крушата беше кацнал скворец. Притворил очи от радост, той пееше сладко.

Приближих се до дървото и му кимнах с глава. Аз поздравих първия пролетен гост като стар познат.

По Устинович

Коприва

Брала баба мълчалива
ранобудница коприва...

Па я кълца, па я пари,
да не пари, да не жари...

Тенджерката закъркори...

Баба сладко им говори:

- Който ми яде коприва,
най-юначните надвива!

- Ако сръбне със лъжица,
ще изкарам ли шестица?

- Дай ми, бабо, две-три супи
да спечеля всички купи!

ПРАВОГОВОР И ПРАВОПИС НА ГЛАГОЛИТЕ

-м, -ме

Лятна нощ

Проверочна диктовка

Лежа в леглото. Не спя. Ставам. Излизам навън. Сядам на прага. Мълча с часове. Слушам шума на лятната нощ. Гледам упоен далечните звезди.

Ив. Василев

Задача: Превърнете глаголите в множествено число.

Дъжд

Слухова диктовка

Небето се навъси. Загърмя, засвятка. Рукна пороен дъжд. Близкият дол зашумя. Селската река потъмня. Тя лъкатушеше буйна и луда. Водите ѝ влачеха дървета, камъни и пясък. Надвечер дъждът престана. Водите намаляха.

Задача: Подчертайте глаголите при които можете да допуснете правописни грешки.

В гората

Зрителна диктовка

Върви__ през гората и търси__ цветя. Оглежда__ се непрекъснато, но не може__ да намери__. Ето, в храста е цъфнала теменужка. Втурва__ се към нея. Райна я откъсва. Всички я мирише__ и се радва__. На поляната съзира__ гъби. Бере__ ги и забравя__ за цветята. А вече е време да се връща__.

Задача: Препишете текста като попълните с -м или -ме.

ПРАВОПИС НА МАЛКИТЕ ДУМИ не, ли, се

Народни мъдрости

Тъпан прах не държи.
Лоша дума не се забравя.
Хайдутин без ятак не може.
Лисицата на пазар не ходи.
Човек се учи, докато е млад.
Сговорна дружина планина повдига.
Не е срамно да мълчиш, ако няма какво да кажеш.
Излишен залък гълтни, излишна дума не казвай.

Гатанки

От едно огнище цял свят се грее. Що е то?
Бяло мече в пещ се пече. Що е то?
Две сестри си имам. Все се гледат, а не могат да се видят.
Що е то?
Не е птица, а лети, не е бръмбар, а бръмчи. Що е то?

Любопитното момче

Самодиктовка

Стаменчо за всичко пита.	Кенгуруто кой го храни,
Иска той да разбере	баба има ли си то?
има ли си къща китът	Кино гледат ли глигани?
сред голямото море.	Как? Не гледат ли? Защо?

Ас. Босев

Звездички

Самодиктовка

Вятър духа – не гаснат,	Где отиват, не зная
цяла нощ не заспиват,	цяла нощ се чудя
а от слънцето бърже	и от чудене сутрин
се скриват.	се будя.

Ел. Багряна

Петуния

Слухова диктовка

В заливчето на Аркутино, в пясъка, до самото море, цъфна петуния. Тя беше синьо-виолетова, с беличко в дъното на чаш-

ката и приличаше на всички петунии по света. И никой не знаеше, че е вълшебна, защото денем цветето се плашеше от виковете им, свиваше се в пясъка и си затваряше цветчето.
К. Къдрева

Моето агънце

Слухова диктовка

Имам си агънце. Дядо ми го подари. Аз го храня и поя. Виждал ли си колко е игриво? По цял ден тича из двора. Кака му сложи герданче от сини мъниста.

На горската поляна

Свободна диктовка

Първи на полянката пристигна Кум Вълчан. След него пристигна Кума Лиса. От гъсталака пристигна Дългоушко. В далечината се вижда, че пристига рошавата Мецана.

Задача: Препиши текста, като замениш повторения глагол с подходящи други.

Пролет

Свободна диктовка

Мечето надникна от хралупата и видя, че няколко кокиченца надничат под белите снежни пелени. Разбра, че скоро ще дойде пролетта. Ще дойдат и прелетните птички.

Задача: Препишете текста като замените повторените глаголи с подходящи.

Пролет

Слухова диктовка

Иде китна пролет. Топло слънце грее. Бръмчат весели пчелици и мушици. Сладкопойни чучулиги извиват кръшни песни.

Задачи:

- Препиши текста като добавиш частицата "не"
- Препиши текста като добавиш частицата "ли"
- Препиши текста като добавиш частиците "ли" и "не" едновременно.

ИЗРЕЧЕНИЕ

СЪОБЩИТЕЛНИ И ВЪПРОСИТЕЛНИ ИЗРЕЧЕНИЯ

В полето
Зрителна диктовка

Зелена до пояс трева покрива полето тя се зеленее и като море се люшка от прохладния вятър нивите шумят класовете им се кланят насам-натам.

По синьото небе не се вижда ни едно облаче слънцето суши росата, паднала по тревата.

А. Каравелов

Задача: Препишете текста като поставите нужните главни букви и точки.

Край реката
Слухова диктовка

В реката живеят и речни миди. Едно момиченце си играе на пясъка. То събира черупките им. Татко му рови по дъното край брега. Вади живи миди. Момиченцето моли баща си да отвори една черупка, за да види какво има вътре.

Задача: Към всяко изречение поставете подходящ въпрос.

Рошавото мече и вятърът
Слухова диктовка

Лежеше си рошавото мече в хралупата. Слушаше как бучи студеният вятър. Беше много гладно. Да излезе ли? Да потърси ли нещо за ядене?

Подаде нослето си навън. Студът го бодна с остриите си жила. Ще почака. Но кога ли вятърът ще се запилее из гората?

По Р. Босилек

Задача: Препишете 5-то изречение. Променете го като използвате други въпросителни думи. Превърнете го в съобщително.

Сивушко

Коментирана диктовка

Майката птица се завърна в гнездото. Посрещнаха я пиленцата ѝ с чуруликане. Те летяха от клонче на клонче. Само Сивушко стоеше в гнездото. Трепереше.

- Какво ти е? - попита старата птица.

- Не знам. Не мога да пея.

- Ще те водя на доктор. Можеш ли да хвърчиш?

Н. Месечков

Синята камбанка
Слухова диктовка

Зън! Зън! Синята камбанка ли звъни от вятъра? Не! Това е звънчето на бялото агънце. То пасе сочна тревица на малката полянка. Изведнъж съзира синята камбанка. Бялото агънце мисли, че е захарна и иска да я схруска. А тя спокойно се поклаща на тънкото си стъбълце и звънти, звънти...

К. Къдрева

Изречения

Слухова + самостоятелна диктовка

Утре Габи има рожден ден, но

Утре Габи има рожден ден, а

Детелина чете, а

Детелина чете, но

Детелина чете и

Чичо Ваньо е капитан и

Ще ходим на почивка, когато

Пролет

Контролна диктовка

Ето истинската пролет! Чудна майска сутрин!

А това музика ли е? Откъде идват толкова много звукове? Каква е тази необикновена, приятна мелодия? Разтварям прозореца си и гледам. На полянката излизат стадата. Безброй звънчета пеят, пеят.

А. Александрова

Задача: Кои изречения в текста са повече - съобщителните или въпросителните?

ТЕКСТ

ЗАГЛАВИЕ НА ТЕКСТА

Зрителна диктовка

- ли, тревата, защо, заблестява;
- залива, то, скоро, със, долината, светлина;
- е, от, роса, това, бисерната;
- показва, си, лъчи, първите, слънцето.

Задачи:

- Подредете думите в изречения.
- Подредете изреченията в текст.
- Препишете красиво и вярно.
- Поставете подходящо заглавие.

Зрителна диктовка

- ли, тъмнината, кой, в, свиря;
- са, шурци, това, безгрижните;
- нощ, тиха, миг, след, настъпва;
- с, огнена, небето, светлина, последните, лъчи, слънчеви, огряват

Задачи:

- Подредете думи те в изречения.
- Подредете изреченията в текст.
- Препишете красиво и вярно.
- Поставете подходящо заглавие.

С и н и г е р

Слухова диктовка

Красива и полезна птичка е синигерът. Той се храни с какавиди и яйца на вредни насекоми. През есента се събират смесени ята от синигери, кълвачи и разни пойни птички. Лети птичата бригада през есента и зимата от дърво на дърво и чисти всичко: скритите между пукнатините на кората бръмбарчета, гъсениците, яйцата на дребните пеперуди, семената на плевелите.

Драги ми Смехурко,

Знаем колко много мойта господарка, баба Цоцолана, е към мене строга и припряна. А своето куче майчински обича, все с мляко го храни, по носа целува. А то едно куче – да го не погледнеш: късо и дебело, на своята стопанка красотата взело. Тя му вика Мими, а аз – Дебеланко. Като всеки глезльо, то вред нос въвира.

Ран Босилек

Детето на вълчицата

Прегис

Индийски ловци убили вълчица. В бърлогата ѝ заедно с вълчетата хванали в мрежа момиченце. Едва след три години то се изправило на два крака. Без чужда помощ започнало да ходи след нови 3 години – след като живяло 6 години сред хората. Първата дума изговорило след двегодишно обучение (10-годишна). През следващите две години (11-12-годишна) овладяло само 6 нови думи. Едва след 8 години (16-годишна) наченало да говори с кратки изречения. Започнало също така да извършва лека работа и да прави дребни услуги на околните. Починало на 17 години.

Т е м е н у г а

Обяснителна диктовка

Из храсталаците, по поляните, горите и нивите расте нежната теменуга. Тя обича слънчевите лъчи и търси влажни и сочни на хранителни вещества почви. Напролет нейните цветове застилат като син килим цели поляни.

От цветовете на теменугата се получават масла, които се използват за направа на парфюми и сладка. От цялото растение се приготвят лекарства. Корените съдържат вещества, които се използват при приготвянето на сапун.

П. Кръстев

Зрителна диктовка

Червеният автобус изсвири силно и спря на сред площада от него слезе Билянка дотича баба Бонка нейните очи са толкова добри, усмивката ѝ е толкова топла и ръката ѝ е тъй ласкава.

Като се прибраха в малката къщурка, баба Бонка разбърка заровените в пепелта въглени след миг в огнището заиграха весели пламъчета – гонят се, настигат се какво ли си шушукат.

Задачи:

- Отделете изреченията в текста.
- Поставете заглавие.

Зрителна диктовка

през нощта задуха вятър появи се буря
гората сякаш заплака плисна дъжд вятърът се усили младежите дървета се огънаха

старият бук болезнено изскърца при втория порив на вятъра дървото полетя на една страна и се събори с трясък синигерчетата изкрещяха тревожно вдигнаха се и полетяха над гората

Задачи:

- Отделете изреченията.
- Поставете подходящо заглавие.

Пролетна картина

Зрителна диктовка

Зад сините планини почна да светлее. Скоро се показва милото априлско слънце. Лъчите му окъпаха вече будното широко поле. Навсякъде миришеше на цъфнали овошки.

Тук се обажда гугутка. Там се чува плахият глас на пдпъдка. По трънаците се боричкат врабчета

Ел. Пелин

Задача: Подчертайте словосъчетанията, които ви помагат да си представите живо пролетната картина.

Слухова диктовка

Пролетта иде! Зададеният глас на гълъбите се носи из гората.

Пролетта иде! Сливата готви своята невестинска премяна.

Дойдоха лястовичките и застрелкаха из въздуха с радостни викове. Пръснаха се по села, по градове, по гори и полета. Няма лъжа вече – пролетта е дошла.

Ел. Пелин

Задачи:

- Подчертайте изреченията, които изразяват идването на пролетта.
- Препишете думите, при които може да се допусне правописна грешка.
- Поставете подходящо заглавие.

Ягоди

Слухова диктовка

Тук имаше различни сортове ягоди. С буйни назъбени листа ягодиците стръкчета се издигаха на педя и нещо нагоре. Те сякаш се усмихваха на слънцето. Тук-там поглеждаха изпод листата с червени очички зрелите плодове. По върховете на стръкчетата се белееха на дръжка по пет-шест цветчета.

В това време прелетя цяло ято врабци. Дигна се врява и писукане в ягодарника.

П. Велков

Задача: Определете вида на текста. Подчертайте тези думи, които описват ягодиците.

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор	3
Информация за учителя	4
<i>Начален преговор.</i>	
Текст. Изречение. Дума. Звук	7
<i>Звукове и букви.</i>	
Гласни и съгласни	9
Думи с щ, ю, я	13
Думи с йо, ъо	15
Пренасяне на части от думи на нов ред	17
Азбука и правописен речник	21
<i>Дума.</i>	
Значение на думата	24
Сродни думи	25
Синоними	28
Звуков състав на думата – гласни и съгласни	31
Сричка. Ударение	38
Изговор и правопис на гласните	40
Звучни и беззвучни съгласни	44
Звучни съгласни в края на думата	46
Звучен съгласен пред беззвучен	48
Какво назоваваме с думите	52
Кои думи са съществителни имена, прилагателни имена и глаголи	54
<i>Съществително име.</i>	
Единствено и множествено число	58
Род и число на съществителните имена	59
Видове съществителни имена	61
Умалителни съществителни имена	66
<i>Прилагателно име.</i>	
Съгласуване на прилагателните и съществителните имена	71
Правопис на прилагателните имена	73
<i>Глагол.</i>	
Единствено и множествено число	76
Правоговор и правопис на глаголите	79
Правопис на малките думи – не, ли, се	80
<i>Изречение.</i>	
Съобщителни и въпросителни изречения	82
<i>Текст.</i>	
Заглавие на текста	84